

M. Irod. O.

12311

46.

Magyar

I R O D A L M I
R I T K A S Á G O K

Szerkeszti Vajthó László

46.-49.

MEDGYESI PÁL

LELKI ÁBÉCE

A Magyar Irodalmi Ritkaságok eddig megjelent számai:

1. Bessenyei György: A törvénynek útja. Tudós társaság. Ára 1— P.
2. Péterfy Jenő dramaturgiai dolgozatai. Ára 2— P.
3. Benyák Bernát: Joas. Piarista iskola-dráma, 1770. Ára 150 P.
4. Bessenyei György: Egy magyar társaság iránt való Jámbor Szándék. Bécs, 1790. Ára —80 P.
5. Károlyi Gáspár: Két könyv... Debrecen, 1563. Ára 150 P.
6. Szemelvények Temesvári Pelbárt műveiből. Ára 2— P.
7. Péterfy Jenő zenekritikái. Ára 150 P.
8. Édes Gergely: Eredeti oktató mesék. Ára 1— P.
9. Dugonics András: Magyar példabeszédek és jeles közmondások c. gyűjteményéből. Ára 1— P.
10. Kazinczy világa. Ára 3 P.
11. Szent Erzsébet legendája. Szent Elek legendája. Halál Himnusza. Ára 1— P.
12. Siralmas panasz. Ára 150 P.
13. Péterfy Jenő dramaturgiai dolgozatai. Második sorozat. Ára 150 P.
14. Vedres István: A Tiszát a Dunával összvekapcsoló új hajókázható csatorna. 1805. Ára 150 P.
15. Bessenyei György: Anyai oktatás. Ára 1.. P.
16. Bessenyei György: Magyarság. A magyar néző. Ára 1— P.
17. Hajnal Mátyás: Az Jesus szívét szerető szíveknek ájtatosságára. 1629. Ára 2— P.

ELŐLJÁRÓ SZÜKSÉGES OKTATÁS.

1. Az ÁBÉCE az írástanulásnak csak leggyengébb és -elsőbb kezdeti, s majd csak gyermeki játéknak látszik, de azonban oly igen nagy mesterség fekszik alatta, hogy valamennyi szó, írás ez világon vagy on, mind csak ez egynéhány bötűkön fordul meg. Ilyen szabású LELKI ÁBÉCE lészen ez azoknak, az kik menyei bölcseséget akarnak tanulni. Melyben a Kérdések és Feleletek mint megannyi bötűk, rövidek, könnyek, és sokaknak majd csak gyermeki dolognak tetszenek, de aki kelleteképpen megtanulja, derekasan kezdi az Istennek akaratját venni eszében.

Az tudósakat, kik ezeket olvassák, arra kérem, hogy ne a magok mostani állapotjokból mérsékeljék ezeknek jövendő hasznokat. Ők jól tudják, azért semmi dolgok ezek: jeles következés! Szintén ugy esik ez, mint az ki

M. 12344 / 1.0

LELKI ÁBÉCE

17. Hajnal Mátyás: Az Jesus szivét szerető
sziveknek ájtatosságára. 1629. Ára 2— P.

M. uod. o. 12311/h6.

MAGYAR IRODALMI RITKASÁGOK
SZERKESZTI VAJTHÓ LÁSZLÓ

—————XLVI. SZÁM—————

M E D G Y E S I P Á L
L E L K I Á B É C E

—————KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA—————

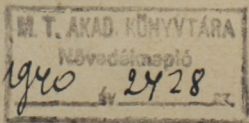
867505

020.019

*Dr. Bácsy Ernő tanár irányításával kiadta
a Budapesti Református Gimnázium VIII. osztálya.*

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

E könyv regulája
Kegyesség táblája,
Idvesség példája.
E könyvet tanuljad,
Gyakron megolvassad,
Soha meg ne únjad,
Ládádban ne zárjad.
Szép dicséretet nyersz,
Semmit el nem vesztesz,
Mindenben jókat vész,
És örökkén élsz.

(A LELKI ÁBÉCE akadémiái
példányának borítóklapján álló
kéziratos versike.)

ELŐSZÓ.

A Budapesti Református Gimnázium VIII. osztálya munkájának egyik eredménye ez a kis kiadvány. Az osztály a munkaközösség terhei és örömei közt betekintést nyert a XVII. századi magyar vallásos irodalom lelkébe. Amikor ebben a betekintésben másokat is részesíteni akarunk, a következőkben jelöljük meg röviden azt a hármas elgondolást, amely a művet kiadásra méltóvá teszi.

1. *A magyar irodalomnak a könyvforgalomból nagyon régen kikerült egyik ritkaságát tesszük kutatók és érdeklődők számára hozzáférhetővé.*

2. *A magyar református egyháztörténet egyik legkiválóbb alakjának munkáját elevenítjük fel.*

3. *A magyar népnevelés céljait is szolgálja a kiadás, mivel a mű mind tartalmánál, mind feldolgozási módjánál fogva rendkívül alkalmas a magyar protestáns nép közt való elterjesztésre.*

Általában nem lehet felesleges egy ilyen mű közkinccsé tétele, amely korunknak minden területen burjánzó, kaotikus szempontjai zürzavarából visszavezet az örökérvényű szempontokhoz.

Budapest, 1940. február.

Dr. Bácsy Ernő,

a VIII. osztály magyar irodalmi tanára.

A VIII. OSZTÁLY TANULÓI:

A kézirat készítésében résztvettek: Moór György, Németh Ferenc, Schneider László.

A kézirat összevetését az eredetivel végezték: Csilléry László, Csiszár György, Czanik Béla, Engel

8

György, Fodor Sándor, Helfferich Frigyes, Kárpát Gyula, Kömöcsy Tibor, Lajtha Ábel, László Imre, Mihály Géza, Nagy Ervin, Németh Ferenc, Rajos Gyula, Simon Imre.

A bevezető tanulmányokat írták: Czanik Béla, Fodor Sándor, Németh Ferenc.

A korrektúrát végezték: Almásy Géza, Gerzon Mihály, Jakus Kálmán, Magyary Károly, Marosi Miklós, Moharos Sándor, Ördögh János, Sajóhelyi Lóránt, Teuchert József, Vécsey Zsigmond.

Egyéb módon segédkeztek a kiadásban: Ambrús Sándor, Ács István, Berzétei Zoltán, Dakó Sándor, Dombai Zoltán, Engel Győző, Erdélyi János, Fiers Tamás, Fónod Sándor, Gaál Ottó, Hernáth Tibold, Ibrányi Gusztáv, Kelemen György, Kiss Ferenc, Kiss János, Korány János, Kovács Pál, Kövi József, Olasz József, Polán Árpád, Polyák Tivadar, Rátkai Géza, Róka Ede, Scheer Miklós, Sólyom Levente, Sütő István, Szabó Miklós, Szaesvay Sándor, Szamosközi Zoltán, Szöcs Albert, Trencsényi Gusztáv, Vass László, Wolf István, Zelovich Dezső, Zmeskall Aladár.

BEVEZETÉS.

Ha régi, megsárgult könyveket lapozgatunk, s olvassuk a furcsa, ma már nem használt formájú és cifrázatú betűket, úgy érezzük magunkat, mintha lábunkra húzva a varázscsizmát, nagyot lépnénk vissza az időbe, vissza egy messzi, nekünk idegen világba. Mi szükség volt arra, hogy a Budapesti Református Gimnázium VIII. osztálya kiadja ezt a majdnem háromszáz esztendeje írt könyvet? Mi az értéke ennek a mai ember számára? Mint olyannak, aki az előszó keretén belül ajánlom is a művet, talán azt kellene felelnem, hogy olvassa el a kérdező a könyvecskét és akkor ex fonte válaszolhat a kérdésre. De, hogy a bizalmatlankodók is kedvet kapjanak a bemenéshez, elmondom, mit láttam benne. Ezt a kis könyvet szép magyar nyelven írta Medgyesi Pál. „Első jégtörésül“ szolgál, hogy „a valóságos szent élethez ismét hozzá-

édesedjünk“. Nehéz dogmatikai tételeket és erkölcsfilozófiai gondolatokat egyszerűbb embereknek is hozzáférhetővé tett. Világos, közvetlen előadásmódja érthetővé teszi a legbonyolultabb elgondolásokat és a legelvon-
 tabb fogalmakat is. Íme néhány példa:
 „Az Fiú az Atyának kirajzolt képe.“
 „Az hit az Új Szövetségnek elválaszthatatlan ragasztmánya.“ „Micsoda a keresztségnek természeteti? Az, hogy az új születésnek mosódása és feredője az.“ S a szeretet érdekes megfogalmazása: „Minémű társasággal kell tartanunk? Minden gyönyörűségünknek lenni kell az szentekben, kik ez földön vannak. Akarkihez mutatathatunk szánakozásbéli szeretetet, de gyönyörködésbélit nem.“ — A világos értelmű, gyönyörködtető nyelvi formán kívül szép belső szerkezete is van ennek a könyvnek. Tökéletes kis építmény. Fundamentumot rak először: megfelel arra a kérdésre, hogy mi az Isten? Azután vázlatosan felépíti egész vallási rendszerünket, s végül megadja nőknek, férfiaknak, gyermekeknek, felnőtteknek, szegényeknek, gazdagoknak az életre szóló utasításokat. Hasznos tartalmat foglal magában. Alap-

ismeretekkel látja el az olvasót a lelki életre. A lelki élet ábécéje ez a könyv és szükség van rá azért, mert, hogy meddig „kisedd“ és „cse-csemő“ az ember ebben az életben, az nincsen korhoz kötve.

A valóságos értékek állják az időt. Azok az évek múlásával nem vesznek el értéküket az emberek számára. Azokkal nem történik sem infláció, sem devalváció. Ezt tudta Medgyesi Pál is: ő maga is adott ki régi értékes írásműveket, s azzal, hogy most 300 év után kiadjuk az ő LELKI ÁBÉCÉ-jét, ezt a mai ember számára is értékes kis művet, kegyelettel emlékezünk az ő ilyen természetű működésére is.

*

Egyháztörténeti szempontból értékes emlék a LELKI ÁBÉCE. Egykorú a Medgyesi fordította Praxis Pietatis-szal, Bayly híres teológiai munkájával, amely híresség dolgában — mint egykorú írásokban olvashatjuk — a Bibliával vetekedett. De míg a Praxis Pietatis igen nagy terjedelmű, s inkább tudományos

színezetű könyv, a LELKI ABÉCE egészen rövid, tömör, népszerű előadási formában írt könyvecske. Egyrészt a kor vallásos lelkülete, másrészt az a lendület hívta életre, amely Magyarországon a reformáció befogadásakor az egész szellemi életet jellemezte. A reformáció hazánkba való befogadásának, friss hatásának és felfogásának képéből ad egy színt a LELKI ABÉCE.*

Medgyesi a LELKI ABÉCE-t Lórántffy Zsuzsanna felszólítására írta. A reformáció a nép alsóbb rétegeihez is lenyúlt. Medgyesi maga különösen fontosnak tartotta a nép egészséges irányú nevelését. Szükségesnek tartotta, hogy a nép egyszerű fiai szabad

* Medgyesi Pál a munka címlapján „egy istenfelő tudós anglus tanítót említ a LELKI ABÉCE forrásaként. A forrás szerzőjéről eddig többet nem tudunk. E bevezetés írója a következő műben sejtí a LELKI ABÉCE forrását: *Cranmer, Thomas* (1489—1555), *A shorte Instruction into the Christian Religion for the Synguler commoditie and profit of childe and young people. 1548?*(—51). Mivel a mostani kedvezőtlen viszonyok miatt Cranmer munkájához nem sikerült hozzájutni, a feltevést ezidő szerint elsősorban Cranmer és Medgyesi szóbanforgó munkája címének hasonlósága támogatja.

idejüket értékes erkölcsnemesítő foglalatossággal töltsék el ahelyett, hogy — mint maga mondotta — „a sok Historia, kártya, ostábla, etc.“ által lelkiéletüket csak durvítsák. Ezen az erkölcsnemesítő foglalatosságon az egyszerű nép által is felfogható jó és istenes olvasmányokat s elsősorban a Bibliát értette. Ilyen célzattal írta Medgyesi más hasonló műve mellett a LELKI ÁBÉCÉ-t. Még a XVII. században többször kiadták. Tanították az iskolákban, s használták még sokáig a XVIII. században is.

*

Medgyesi Pál iskolai tanulmányait Bártfán meg Debrecenben végezte. Debrecenből külföldi tanulmányútra megy; legfontosabb állomásai ennek az útnak: Boroszló, Odera-Frankfurt, Leyden. A leydeni egyetemen első alkalommal másfél évig tanul. Majd féléves angliai út következik. Cambridgeben megismeri az angol teológiai irodalmat. Közvetlen közélről tanulmányozhatja a presbiteri egyházkormányzást, s az akkor Angliában egyre

jobban terjedő pietizmus irányzata sem volt rá hatás nélkül. Shakespeare és Bacon neve ekkor már Európa-szerte ismert volt. Miután Angliát elhagyja, ismét Leydenbe megy. Itt tűzi ki maga elé azokat a célokat, amiket hazájába visszatérve meg akar valósítani. Az egyik ilyen cél a protestáns egyház tekintélyének megvédése más felekezetekkel szemben, a másik pedig az evangéliumi keresztyénség megvalósítása az egyházi kereten belül; minden munka, amit kifejtett a presbiterianizmus érdekében, ezt a célt szolgálta. A három esztendeig tartó külföldi út után hazatér sok szép tervvel és elhatározással. Még visszajövetelének évében, 1631-ben a debreceni főiskola rektorává választják. Egy évig rektor és még egy évig tanár Debrecenben. Élete következő állomásai: Szinyérváralján lelkész, s kiadja a Praxis Pietatis-t. 1636-ban már Munkácson lelkész, 1639-ben Munkácsot is elhagyja, s Váradon lesz pap. Nemsokára ezután a fejedelmi udvarba készül: I. Rákóczi György és felesége, Lórántffy Zsuzsánna hívják meg udvari papjuknak.

A gazdag, protestáns Erdély fejedelmei bő-

kezű támogatói voltak a kulturális törekvéseknek. Udvaruk egy-egy kis kultúrközpont volt. Híres írók, papok, tudósok éltek itt. A külföldre menő diákok ösztöndíjai is főként innen kerültek ki.

A reformációt követő évszázadot még jellemzi az emberek vallásos irányú érdeklődése. Protestáns és katolikus felek közt nagy viták folynak még ebben az időben, s ezek iránt a vitatkozások iránt még mindenki élénken érdeklődik. Ezt az érdeklődést a szószék és a sajtó elégíti ki. Mind protestáns, mind katolikus részről nagy egyéniségek lépnek az előtérbe, Gelei Katona István, Apáczai Csere János, Szenci Molnár Albert kora ez.

A protestantizmus új eszméit főképp a külföldről visszatért diákok terjesztik el. Ezek a diákok visszatérésük után nagyjából papi, tanári állásokat foglalnak el, az eszmék terjesztésének két legjobb fórumát. Angliában ekkor már presbiteriánus módon kormányozzák a protestáns egyházat s az innen hazatért diákok Magyarországon is terjesztik a presbiteriánus tanokat. A nemesség erősen ellenzi ezeknek a tanoknak Magyarországon való

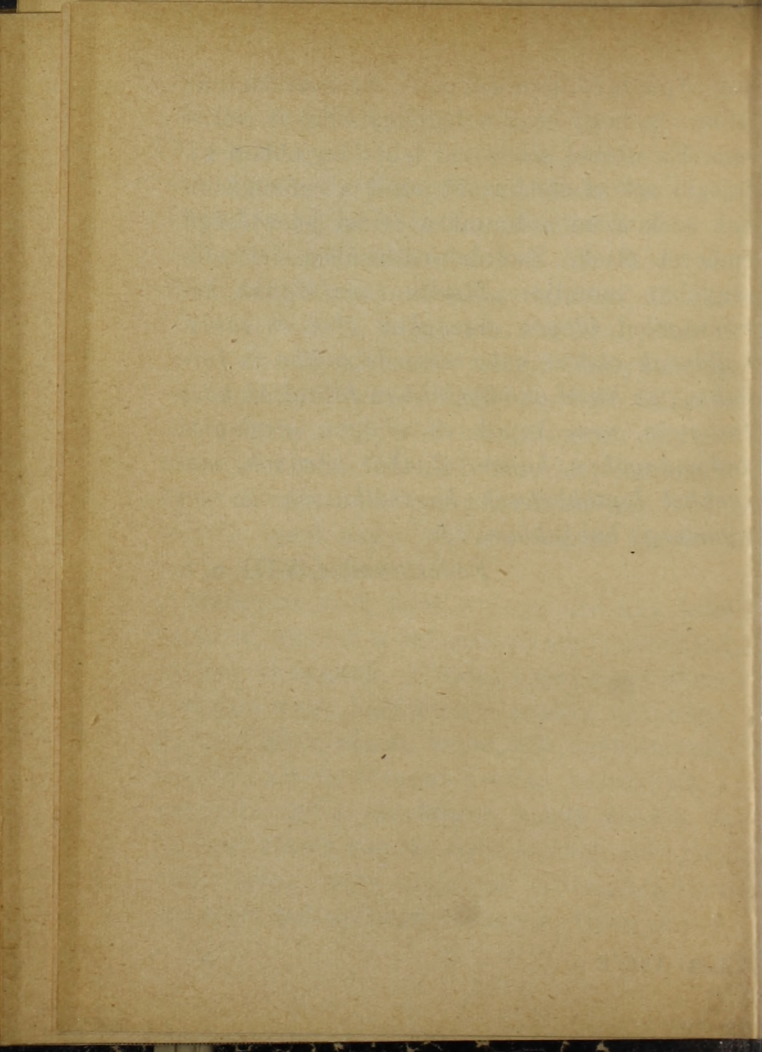
életrejutását, mert fél, hogy ezzel a jobbágság feletti hatalmát elveszti. Medgyesi is járt Angliában, s ő is híve lett a presbiteriánus eszméknek. Ilyen nézetei miatt sok ellenségeskedést és üldözést kellett elszenvednie.

Élete végén Sárospatakon élt Medgyesi, Lórántffy Zsuzsánna környezetében. Haláláról nem maradt feljegyzés. Prófétai prédikációi s nemes szellemben megírt könyvei még valameddig fenntartották emlékét. Később csak egyház- és irodalomtörténetek lapjain szerepel a neve. Jó, ha felelevenítjük emlékét és szellemét, mert ez a szellem, mint bármelyik igazi nagy emberé, ma is fényt és tiszta világot áraszt.

Medgyesi azok közé a nagy emberek közé tartozik, akiből a reformáció adott néhányat Magyarországnak. A tudás utáni nagy szomjúsággal megy külföldre, s miután végiglátogatta a híres német, angol, stb. egyetemeket, magába szívta Nyugat-Európa kultúráját, s meglátta azt a távolságot, amely hazája és Nyugat között van, hazajön s rááldozza egész életét arra, hogy irtózatos erőfeszítésekkel nemzetét kulturálisan felemelje. Ilyen ember

volt Apáczai Csere János és Szenczi Molnár Albert is, hogy csak a legnagyobbakat említsem. Ez utóbbi szavaival lehet legjobban kifejezni azt az életformát, amit a reformációnak ezek a mi számunkra óriási jelentőségű emberei éltek. Zsoltárfordításához írt előszavában mondja: „*Miulta tanulságnak kívánságából idegen országban élek és látás-hallásnak okáért néha veszedelmekbe is forogok ... ez híres akadémiákban főtanítók közt forogván, nem kapok ez világon gazdagító tudományokon, hanem olyakat kívánok, melyekkel legtöbbeknek használhassak az mi nyomorgó hazánkban ...*“

Fodor Sándor, VIII. o. t.

A LELKI ÁBÉCE ÉS A BIBLIA.

Medgyesi Pál a legnagyobb magyar református lelkipásztorok közé tartozik. Nagytudományú és mélyhitű ember volt. Hosszú külföldi tanulmányútján sokat hallott, látott, tapasztalt és tanult. Más ember talán csak a saját lelki életének a területén használta volna fel ezt a széleskörű tudást, talán magába zárkózva élte volna le életét. Medgyesi Pál nem így tett. Amikor tanult, fáradt, mindig csak azt tartotta szem előtt, mennyire tud ezzel a tudással használni másoknak. Munkáiban nem a saját dicsőségét kereste, szolgálni kívánt Istenének, hazájának, magyar református egyházának. Nagy műveltségéből, hitének erejéből minél többet kívánt a református hívek közkincsévé tenni. Ez a törekvés adta kezébe a tollat. Könyvek hosszú sorát írta. Részben eredeti munkák ezek, de eleinte még csak fordításokat és átdolgozásokat adott ki. Egyáltalán nem tartotta szégyennek, hogy

más munkája nyomán dolgozik. Abban az időben ez megszokott dolog volt. Másrészt meg egyenesen az értéket kívánta jellemezni vele, hogy nem maga találta ki, hanem régi vagy egykorú könyvek nyomán írta művét. A könyv súlyát növelte, ha tudták róla, hogy a benne levő tanítások tekintélyes íróknak a szerző lelkén átszűrte, átgyúrta megállapításai.

Medgyesi inkább fordít, semhogy rásüssék az újítás bélyegét. Mint előszavában maga is megjegyzi: *„És hogy újításnak ne tartassék, más istenfélő nemzetnek példájával akartam egy elsőben, inkább hogy nem magam munkájával ez lelki tisztünket állatni és muto-gatni.“* Ez mindenesetre az irodalmi munka hálátlanabb része. Még ha akármilyen kiváló is a fordítás, az elsősorban saját korának szól, nyelvezete később elavul, s később egy másik fordítás túlszárnyalja, hírét elhomályosítja. Ebben az esetben jobb fordítás nem készült magyar nyelven az illető külföldi műről. Ezért éreztük kötelességünknek, hogy ennek az elfelejtett magyar prédikátornak ezt a kisebb munkáját újra kiadjuk.

A mű minden egyes sora magán viseli a jegyét, hogy az írója hívő ember. Az a célja, hogy a keresztyén ember egyetlen fundamen-

tumát, a Szentírást szólaltassa meg. A kérdések mindmegannyi bibliai helyre kérdeznek rá. A feleletek is szinte szószerint a Bibliából vannak. Az a célja a műnek, hogy az Írásban elszórtan található igéket rendszerbe foglalja, könnyen föllelhetővé s megjegyezhetővé tegye. Ebből a szempontból nagyon hasonlít a munka a Praxis Pietatis-hoz, amelynek előszavában meg is jegyzi Medgyesi: *A locusokból, azaz bibliai idézetekből „méh módjára gyűjtögette e könyvnek első szerzője e míznél édesebb munkát“*. Az idézeteken kívül csak néhány szó van a kérdésekhez, illetve a feleletekhez csatolva, a kevésbbé tanultaknak, a kérdés vagy felelet magyarázásaképen. Mindenütt jelzi a könyv a bibliai idézetek helyét is, hogy az olvasó kikereshesse az illető helyet, s gondolkozhasson rajta. Kiadásunk a munka negyedik kiadása nyomán készült. Valószínű, hogy az ezt megelőző kiadások alkalmával nem vetették össze eléggé a kiszedett szöveget az eredeti első kiadással, és innét magyarázható a bibliai helyek megadásában elkövetett meglehetősen sok sajtóhiba. Ezeket az eltéréseket a jegyzetben mindenütt feltüntetjük. Ahol ugyanis az idézett hely nem vágott a szöveggel, ott az értelem alapján igyekeztem

22

utánanézni és a helyes idézetet kikeresni.* Az egyszerű sajtóhibákon kívül (amikor például az előtte vagy utána levő verset adja a helyes helyett), lehetséges, hogy egyes helyeken talán a revideált szöveg nem illeszkedik olyan szorosan a szöveghez, mint a Medgyesi Pál által használt szöveg, vagy talán másképpen értelmezzük ma a szöveget, mint akkor. Maga Medgyesi is megjegyzi Praxis Pietatis fordításának előszavában, hogy némely helyen az idézet nem fedte a szöveget, hihetőleg a többszöri kiadás miatt, és az ilyen helyen lehetőleg maga is kikereste a bibliai helyet és a tévedéseket kiigazította.

Mély hitét leginkább láthatjuk imádságaiban. Tisztán látszik bennük a korabeli református imádságok minden jellemvonása. Bűnbánattal járul Isten elé. („Mi Uram, magunkban igen megvesztünk.“) Tudatában van annak, hogy az ember önmagában csak a bűnre képes, megjavulni nem. („Oh mi Urunk, Istenünk, az kinek áldása nélkül minden szándék és erőlködés csak haszontalan...“) Mélységes

* Hogy a kutatók és az érdeklődők, vagy lelki épülést keresők számára az egybevetést egészen könnyűvé tegyük, minden egyes bibliai helynek a teljes *mai* szövegét a mű végén jegyzetben közöljük.

hálával köszöni meg Isten kegyelmét és szeretetét, s ugyanakkor alázatosan kéri Isten további jótéteményét és ajándékát. („Kegyelmes Istenünk... Te benned gyönyörködik az mi lelkünk... méltóztatsz a fiaknak kenyerére, a Te szent akaratomnak idvességére. Óh édes Atyánk, Istenünk, kegyelmezz meg a mi bűneinknek... vidd végben a Te dicséretedet mi általunk.“) Imáinak jellemző sajátja, hogy szinte egy betűje sincs, amelyik ne bibliai idézetre támaszkodnék. A bibliai hely itt is, ugyanúgy, mint a könyv másik részében, ott található a szöveg mellett. Ez az imádságfajta iskolapéldája a nem élőszóval elmondott, hanem az íróasztal mellett készült imádságnak. Legjellemzőbb ilyen imádság a könyvünkben közölt harmadik.

Sok irodalomtörténész hajlandó lenézni az ilyen egyházi munkákat. Pedig éppen ezek voltak a Biblia és a Zsoltároskönyv mellett a legforgatottabb, legelterjedtebb művek. Az egyszerű prédikátorok által kiadott imádságos, vagy egyéb vallásos könyvek sok tekintetben jobban gazdagították, inkább erősítették a magyar nyelvet, mint az egykorú költők és szépírók munkái.

Czanik Béla, VIII. o. t.

A LELKI ÁBÉCE NYELVE.

Kiadásunk alapjául a mű 1684-ből való, Keresden nyomtatott 4. kiadását használtuk fel. Szándékosan mellőztük az 1645-ben Fejérvárt nyomtatott 1. kiadást. A 4. kiadás ugyanis helyesírás tekintetében valamivel modernebb, mint az első, s így kevesebb önkényt jelentett annak a mai helyesírás szerint való kiadása. Az *a* és *az* névelők használata is némileg közelebb áll a mai nyelvhasználathoz a 4. kiadásban, mint az elsőben. Így egy a mai olvasót legjobban zavaró nyelvi idegenszerűségeen kívántunk valamelyest segíteni. Végül nyomdatechnikai szempontból is ügyesebb a 4. kiadás, s ennél fogva az új kiadáshoz való alapulvételre alkalmasabb.

A Medgyesi Pál munkájához fűzendő nyelvészeti megjegyzéseink kettős célt szolgálnak. Egyrészt rá akarunk mutatni az általunk eszközölt, a mű olvasását megkönnyítő helyesírásbeli változtatások helyénvaló voltára, másrészt pedig ismertetjük, példákkal megvilágítva, azokat a legszembeötlőbb ellentéteket,

amelyek a LELKI ABÉCE nyelvezete és a mai magyar nyelv közt fennállanak. Ezáltal az olvasó rövid betekintést nyer a XVII. századbeli magyar nyelvbe, és meg fogja érteni, mit jelentett Kazinczy Ferencnek és társainak a nyelvújítás és az egységes magyar irodalmi nyelv megteremtése terén kifejtett fáradhatatlan munkássága, amely lehetővé tette, hogy nyelvünk mai fejlettségét elérje.

A LELKI ABÉCE helyesírása.

A XVII. századi írók és nyomdászok* a szavakat általában hangzásuknak megfelelően, tehát fonetikusan írták. A LELKI ABÉCE 4. kiadásában is a *t, ty, d, gy, ny, n, l, ly* hangok a birtokos személyrag és az ige tárgyias személyragjainak *j* hangjával többnyire összeolvadva, betűkettőzéssel fordulnak elő. Pl. *akarattya, állapottyok, úttyok, mutattya,*

* Ebben a korban az írók nem egyszer maguk végezték el műveik kinyomását is, a nyomdászok pedig magas műveltségű emberek voltak (koruk műveltségi viszonyainak keretén belül), és saját helyesírási tudásuk és meggyőződésük szerint nyomták az írók munkáit. A LELKI ABÉCE 1. és 4. kiadása között bizonyos helyesírásbeli eltérések tapasztalhatók. Mivel Medgyesi Pál a 4. kiadás megjelenésekor már nem élt, a változtatások minden valószínűség szerint a nyomdász kezétől származnak.

tartya, megtanullya, mérsékellyék, megpróbálya, megpróbálya, ábrázollya, tellyünk. A fonetikai és etimológiai elv összekeveredését mutatják az ilyen esetek: *tudgyák, mondgya, adgya, édesedgyenek.*

A rövid és hosszú mássalhangzók terén tapasztalható eltérések a mai helyesírástól ilyen természetűek: *ilyen, olyan, mellyik, amellyet, valamellyike, belölle, szóllónak, derekassan, erősítésre, oktatot, közöt, menyei, szível, ehezképpest, leggyengéb, elsőb, eléb* stb. Ezek közül nem egy valószínűleg nyelvjárási ejtésnek hű tükröződése, mások viszont nem egyszer még az egykorú, meglehetősen szabad helyesírási gyakorlat keretén belül is hibásnak minősíthetők. Bemutatunk néhány példát a magánhangzók terén ugyancsak a fenti okokból magyarázható eltérésekre is: *vólt, megtanúlja,* stb.

Eltérések a szavak egybeírása terén: *leggyengéb, egy-néhány, mint-hogy, jó-ízűven, melyhez-képe, ki-öntése, bötü-béli, tudni-illik, olvassa-el, fej-törés, korokban-is,* stb.

Nagy a következetlenség a mondat belsejében levő szavak kezdőbetűinek írásában; főneveket, mellékneveket, összetétel második részét írják ötletszerűen nagy kezdőbetűvel:

Tudósbak, Cselédes emberek, Igazak, Szóllónak, Igasság, Görög, Gazda-Asszony, stb.

A LELKI ÁBÉCE jelen, a nagyközönség számára is szánt kiadásában természetesen nem tartottuk célravezetőnek a munka eredeti, fent nagy vonalakban ismertetett helyesírását alkalmazni. Ez azonban távolról sem jelenti azt, hogy ezáltal Medgyesi Pál jellegzetes, zamatos XVII. századi nyelvén csorba esett volna. Nem írtuk át ugyanis az olyan maitól elütő helyesírási formákat, amelyek valami jellegzetes nyelvjárási sajáttságot vagy nyelvtörténetileg régebbi alakot őriznek. Így például a *jó-ízűven* szót egybeírhatjuk (*jó-ízűven*), anélkül, hogy eredeti hangzásáról hamis képet adnánk, nem kerülnénk azonban ki ezt a veszélyt, ha az összetétel második részében levő hiátus-töltő *v*-t nem közölnénk az eredetihez híven.

Nyelvi jellegzetességek.*

H a n g t a n i s a j á t s á g o k. A mai köznyelvi m a g á n h a n g z ó k közül több helyett gyakran más találunk:

* A rendszerezés külső vázát Szinnyei József munkái szolgáltatták. Az egyes szavak utáni zárójelben az előfordulás gyakoriságának a száma áll.

á helyett a: *akar* (4), de *akár* is.

á helyett é: *hamarébb*.

a helyett o: *jov*; *osztán* (5).

e helyett é: *esmérni*; *megismér*; *lelkiisméret* (6); *isméret* (5); *légyen* (11); *vészik*; *tészi* (3); *minémü* (11); *gonosztévő*; *régula*; *-béli* (7); *nétalám*; *véle* (5); *néki* (24); *bévész* (3); *béjönni* (2); *bétölt*; *bényel*; *bétekint*; *bészállani*; *bételni*; *béfogadás* (2).
bé- igekötő 12-szer, be- egyszer sem.

megvagyon-é (2); orvosolhatjuk-é; vannak-é (3); idvezülünk-é; idvezíhet-é; jó-é; nem szabad-é; nincs-é; közel-é; kell-é.
-é kérdőszócska 13-szor, -e egyszer sem.

e és é helyett i és í: *szint* (helyesírási hiba?); *szent* (17); *dicsíret* (3); *ítületü*, de *ítéletü* (3) is.

e helyett ö: *bötü*; (3); *betü lött* (3); *vött* (3); *tött*; *megeböcsülni*.

i helyett e és é: *esmérni*; *szerént* (7); *tekéntet*, de *tekintet* is (3); *messzére*.

i helyett ü és ü helyett i: *üdü*: *idő* (6); *idveség* (7); *idvezít* (2); *idvezül*.

o helyett u: *távu*.

Ha nincs más megadva, akkor csak az eltérő alak fordul elő. A számadat nélkül leírt szó egyszeri előfordulást jelöl.

ő helyett e: *nevekedik* (6); *setét*; *megé*; *idvesség* (7); *idvezít* (2); *idvezül*.

ő helyett é: *megfertéztetett*; *szülék* (szüle tőből, 2).

ő helyett ü: *bűséges*; *büvölködni*.

-ból, -ből helyett -búl, -bül: *állapotjuktól*; *Szentírásból*, *nemakaróból*; *porából*; *pohárból*; *gonoszból*; *árnyékvilágból*; *napból*; *javokból*; *kezeiből*; *miből*; *kenyérből*; *Igédből* (2). -ból: 1-szer, -búl: 9-szer; -ből: 6-szor, -bül: 5-ször: *gondviselésből*; *alávettetésből*; *tekintetből*; *megegyezésekből*; *elsőből*.

-ról, -ről helyett -rúl, -rül: *munkájáról*; *azokrúl*; *Teremtőjokrúl*. -rúl: 2-szer, -ról: 2-szer; -rül: 1-szer, -ről: 1-szer.

a kötőhang helyett o: *hasznokot*; *vádot*; *gonoszok* (2); *gonoszak*; *foglalatosok* (2): *foglalatosak* (2).

-juk, -uk többesszám 3. személyű birtokos személyrag helyett: -jok, -ok: *magzatjok*; *virágjok*; *orcájok*; *nyavalyájok*; *reájok*; *példájok* (2); *szájok* (3); *hozzájok* (2); *magzatjok*; *szolgálatjok*; *állapotjok* (2); *utjok*; *hivataljok*; *summájok*; *alájok*.

magok (8); *urok*; *asszonyok*; *alattok* (2); *kiszolgáltatások*; *jovok*; *hasznok*; *hátok*; *oktatások*; *voltok*; *elválasztatások*; *gyalázások*;

fogások; dolgok; korok; gonoszságok. -jok, -ok: 44-szer, -juk, -uk: egyszer sem.

-jük, -ük helyett -jek, -ek és -jök, -ök, az utóbbiak akkor, ha a végszótagban ö van: esztendejek, szüléjek; dicsíretetek, hitek; eszekben; szemekről; emlékezetek; tisztetek (7); helyek; büntetésekre; érettek; ellenek (4); összegyűjtésekben; szíveknek; megegyezések; vélek; férjeket; Teremtőjökörül; előttök; önköz-tök; könyvökben; ügyökben. -jek, -ek: 27-szer, -jök, -ök: 5-ször, -jük, -ük: egyszer sem.

Vannak eltérések a mássalhangzók terén is:

gy helyett d: meghadni; feljedzett.

d helyett gy: fegyhetetlen.

ny helyett n: reménség (2); érzékenség; alacson, fénljék.

v helyett j: ójni (2).

Hiátus-töltő *v* és *j*: jóízűven; elméjűvek, élőven (2); rejá. A hézag kitöltése nem általános: kedvűek; minéműek; szívűek.

Össze nem olvadt *v*: öszve (6).

Igetörövidülés: könnyörgeni (3): könnyörögni (2); ingerleni.

Összerántás: könnyek (könnyűek helyett).

Hangcsere: penig (11): pedig (3); talám (3).

Hangátvetés: egyelétés (elegyítés).

Alaktani sajátságok. Némely szónak olyan származékát találjuk a LELKI ÁBÉCÉ-ben, amely ma nem használatos: *türtet* (türtöztet); *bajlakodik* (bajlódik); *figyelmezés*; *napoki* (naponkénti).

A szenvedő ige képzőjének testesebb alakja is él az egyszerű alak mellett: *A szolgákon, szolgálókon értettetnek azok...*; *Hátha mindennap ingereltetnének? Hogy megaláztatattatott...*; *...ember bizonyossá tétettethetik...*; *...Isten fiává, leányává tétettetvén;* és *adattatik* néki; amaz vakon *születtetett* Bartimaeusnál; mint *születtetett* csecsemők; *teremtettetésünknek*; *megfosztattatása*.

-ít igeképző helyett gyakran -ét: *újítás*; *indét*; *elkészítés*; *tanét*; *felindét*; *egyeléleteni* (2); *fenyéték*. -ít: 53-szor, -ét: 8-szor.

A középfok igen gyakran a mássalhangzós végű töből alakult: *tudósbakat*; *tagadhatatlanb*; *bátorságosb*; *legtitkosb*; *drágalátosb*. Egy esetben a középfok mai, teljes alakjával találkozunk: *legbizonyosabb*.

Olyan igealakok is élnek, amelyek ma már csak helyyel-közzel (akkor is következetlenül) fordulnak elő.

Iktelen igék jelentőmödbeli alanyi ragozású alakjai -n raggal: *lészen* (8); *mégyen*; *tészen*

(5); *vészen* (2); *vagyon* (19); *viszen*; *vőn*.
 Jövő idő: *vonándja*, *véendik*, *törlénd*, *nemzénd*,
téendi, *szolgálánd*, *léend* (2); nyelvjárási fő-
 névi igenév: *innya* (innia).

Sok határozószó a maitól eltérő alakban
 vagy jelentéssel fordul elő: *ekkédig* (eddig);
előbb (3: előbbre); *eleibe* (2: elébe); *előfele*;
elsőben (4: először); *ez formán* (ilyen formán);
ideki (idekinn); *kelleteképpen* (2: kellőképen);
környül (2: körül); *osztán* (5); *önköztök* (egy-
 mással szemben); a *rá* határozószó a követ-
 kező alakokban fordul elő: *rá* (2); *reá* (2);
rejá; *reája* (5); *szünetlen* (3); *szüntelen* (4);
többire (3: többnyire); *valamíg* (2: amíg);
néhánykor (3: néha).

A 3. személyű birtokos személyrag *-e* helyett
 gyakran *-i*-t látunk (33-szor): *kezdeti* (2); *ter-
 mészeti* (2); *hiti*; *szereteti*; *tiszti* (22); *lelki-
 ismereti*; *isméreti* (3); *cselédjit*.

A birtokos személyrag többes 3. személyű
 alakja a mai *-ai*, *-ei* helyett gyakran *i*: *Fun-
 damentumid*; *hallgatási*; *igazgatási*; *mulatsá-
 giddal*; *gondolati*; *parancsolati* (3); *gyakor-
 lási*; *szorgalmatosságiban*; *felebarátink* (2);
baráti; *bizonysági*; *kivánsági*; *gazdaságit*; *ok-
 tatásid* (2); *közikbe* (3); *angyali*; *rendi* (2);
isméretire; *cselekedetink*; *eszközi*; *szükségin-*

ket; pecsétivel; beszédink; gyermeki; ellen-ségi (2); részesi. -i: 34-szer, -ai, -ei: 30-szor.

Itt említjük meg a *-tól, -től* eredethatározói ragot, amelynek majdnem kizárólag az eredetibb *-tül* (*tü: tő* gyökből), *-túl* alakja használatos a LELKI ÁBÉCE nyelvében: *felebarátoktúl; gonosztúl; attúl* (2); *állapottúl; voltátúl; jótúl; haláltúl; asszonytúl; magátúl* (2); *kívánságunktúl; királyoktúl; dologtúl; felfuvalkodásátúl; asszonyoktúl; itélettül; gödölyéktül; elveszéstül; Istentül* (2); *embertül; személyektül; kettőtül; vetésétül; vélekedéstül; mindenektül; eleitül* (2); *verstül; életedtül*. *-túl*: 16-szor, *-tól*: egyszer sem, *-tül*: 15-ször, *-től*: 3-szor. Jellegzetes alak: *ezentül* (*ezentül*); *mentül* (minél, összehasonlításakor nyelvjárásban ma is mondják: *nagyobb vagyok töled*).

A határozott névelő (*a, az*) és a mutató névmás (*e, ez*) mássalhangzó előtti használatával kapcsolatos észrevételeink táblázatba kívánkoznak (l. 34. l.).

Amint látjuk, a LELKI ÁBÉCE nyelve a névelők és a mutató névmás tekintetében is magán viseli a kor nyelvileg átmeneti jellegét. Már tömegesen jelentkezik az *a* névelő, de az

	e l ö t t																			Össz.			
	b	c	cs	d	f	g	gy	h	j	k	l	m	n	ny	p	r	s	sz	t		v	z	zs
az	7	—	1	1	6	5	2	33	15	11	6	68	11	6	5	3	4	8	26	7	1	1	227
a	14	—	5	5	4	12	3	—	6	36	6	32	9	1	1	—	5	23	32	4	—	—	198
e	—	—	—	—	3	—	—	1	1	4	6	—	2	—	—	—	2	1	1	5	—	—	26
ez	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	6

az nem hajlandó egykönnyen átengedni régi egyeduralmát, s még legalább ugyanolyan gyakran áll a mássalhangzók előtt is, mint az *a*. Hivatottabbak természetesen megkísérrelhetik az egyes számadatokból részletekbe menő következtetések levonását. Mint érdekességet magunk is észrevettük és megjegyezzük, hogy a *h* előtt láthatóan legszívósabb volt az *az*, s a második leggyakoribb előfordulási esete *m* előtt van. Ezzel szemben igen jó az *a* előfordulási arányszáma az *sz* és *k* előtt. Nagyon figyelemreméltó, hogy a *Krisztus* név előtt egyszer sincs *az*, ezzel szemben 14-szer *a*. Okul vehetnénk talán, hogy itt nagyon kevésbé érvényesülhet az *az* eredeti mutatónévmás jellege, de azt is elképzelhetjük, hogy a névben levő *sz* hatott elhárítólag az *az* *z*-jére, ugyanúgy, ahogy erre a szerepre az *sz*-kezdetű szók *sz*-jével kapcsolatban is gondolhatnánk.

Szó t a n i s a j á t s á g o k. Ha a LELKI ABÉŒE nyelvének szókészletét összevetjük a maival, azt tapasztaljuk, hogy közülök csak néhány ment azóta feledésbe, viszont találunk köztük néhányat, amelyek megváltozott alakban vagy más jelentéssel forognak ma közszájon.

Az említett feledésbe ment szavak: *állóság*: substantia, dolog; *öregbít*: növel; *ragasztmány*: tartozék; *sing*: mérőeszköz; *szakasztás*: fejezet.

Szavak, amelyek ma is élnek, de az akkori-tól eltérő alakban: *kelletik*: kell; *kellessék* (3); *időt szakasztani* (szakítani); *állatni*: állítani; *helyheztetni*: helyezettetni; *igyekez*; *csitkó*: csikó; *aluvás*; *feredő*, *mosódás*: fürdő; *rijogatás*; *bővséges*; *estvéli*; *gyakor*: gyakori; *közdolog*: közügy; *magadviselése*, *magaviselelése*, *magunkviselése* (2); *tennemagadat*; *oly*: *olyak* (4); *ki* (4): valaki; *mi*: valami; *mind*: mindenki; *micsoda* (56): mi? *micsoda* (7): milyen? *micsoda* (2): ki? *micsodaformán*: milyenformán? *micsodás*: milyen? *kicsoda*: ki? *mely*: milyen? *mint* (20): hogyan? *mint* (19): als; *mint*: amint; *tudniaillik*; *mikoron*. Kifejezések: *cselekedetben venni*; *tekintetünk vagyon Isten parancsolatira*: tekintettel vagyunk...

Szavak, amelyek ma is használatosak, de nem olyan jelentéssel, mint a LELKI ABÉCE-ben: *cselédek*, *cselédes ember* (2); *következés*: következtetés; *mérsékeljék*: mérjék; *tiszt*: feladat, kötelesség; *hatalmas*: képes; *mívelni*: tenni; *hiba esik valami ellen*: hiba történik

valamivel kapcsolatban; *asszonyi állat*: aszszony, nő; *minden*: egész; *felett*: kívül; *fejjül reája*: azon kívül; *ábrázat*: kép, jelkép; *együgyűség*: egyszerűség, jámborság; *megfertéztetett*: mocskos, piszkos; *megveszni*: megromlani; *veszett szív*: romlott szív; *rothadt beszéd*: romlott beszéd; Krisztus szerelme.

M o n d a t t a n i s a j á t s á g o k. A *hallgat* ige vonzata különbözik a mostanítól: ...*aki* hozzá *hallgat*. A mai véghatározói *-ba*, *-be* rag helyett igen gyakran *-ban*, *-ben-t* használ: ...*derekassan kezdi az Istennek akaratját venni eszében*; ...*s ezután még oldalban rugja*...; ...*Adnók a Szent Lélek szavaival az csecsemőknek eleikben*...; ...*reánk szabásának módját adja előnkben*...; ...*mi mindnyájan bűnben estünk*...; ...*eszében vőn*...; ...*Ki ejté Adámot abban a bűnben*...; ...*Mint vitte ő ezt miérettünk végben*...; ...*Kelletik őneki az Isten országában menni*...; ...*Fel kell az égben tekintünk*...; ...*egybenkötvén ezzel*...; ...*mint az kik a tükörben bétekintvén*...; ...*amiket megértünk, szivünkben rejthessük*...; ...*és cselédjit a gyülekezetben is tartozik felszoktatni*...; ...*égben kiáltó bűn*...; ...*amaz doktorát sziveinkben elküldvén*...; ...*Ez*

életnek szorgalmatosságiban való maga nem egyelétése által.

Bizonyos névszók (számnevek, névmások) után elég gyakran, a mai nyelvtől eltérően, többesszámot találunk: *két helyeket; minden emberekre; minden ostromokat; minden mocskait; minden sűrű prédikációknak; minden hívőknek; egynéhány rövid könyörgések; ... Mikor embernek sok ellenségi vannak ...; ... az sok különb-különb-féle károk; ... Hány útjai vannak az Igével való élésnek? hányféle nyomorúságok vannak? ... Hányak az Istennek parancsolati? Tizek; hármak ...; Mennyi eszközi és módjai ... stb.*

A LELKI ÁBÉCE mondatainak legnagyobb része egyszerű mondat. Mellérendelő összetétel van: 60. Alárendelő összetétel van: 96. Egy mondaton belül alá- és mellérendelés együtt található 37 esetben. Van olyan 11 eset is, amikor a mondat egyetlen mellékmondatból áll. Minden esetben kérdésekre adott feleletek, vagy jegyzetszerű magyarázatok ezek, s könnyen hozzájuk lehet gondolni a főmondatot, amelytől függenek. Bemutatunk egy példát:

„Mire kell kiváltképpen azoknak gondot viselni, az kik gondolják, hogy hitek vagyon?”

Hogy magokat megpróbálják, ha vannak-é hitben vagy nem. Ehhez jegyzet: Mert igen-igen könnyű, de veszedelmes dolog abban megcsalatkozni.

33 olyan mondat van, amelyik alárendeléssel kezdődik, de főmondattal végződik. Pl.: *Kinek felebaráti vannak, tisztelni kell a barátságot.*

Mellérendelő kötőszók: *és (25); s (5); sőt; mind-mind (2); így (2); de (11); mindazáltal; nemcsak-hanem; hanem (14); azért (3); úgy-mint (2); tehát; tudniillik; annakokáért; holott; avagy (4); bár; akar-akar; vagy-vagy; sem-sem (3).*

Alárendelő kötőszók: *hogy (59); az ki (16); aki (13); ki (8); valaki (2); amely (6); mely (39); ami (4); az mi (3); micsoda; az mely (2); az mikor (2); mikor (3); midőn (2); amikor; minekelőtte; míglen; az hol (3); hol; míg (4); valamíg; mert (12); mivel (3); ha (13); hogyha; amennyiben; mint (15); az mint (6); amint (2); úgy mint; miként; amiképpen; minthogy (2).*

A magukban álló alárendelő mondatok kötőszavai: *hogy (11); az ki (3); aki; az mely; mely (5); mikoron; mikor (2); mert (7); ha; mintha (2); az mint; mint.*

A fentiek során az olvasót nem egyszer meglephette a sokszor valószínűtlenül tarka egymásmelletti használata ugyanazon nyelvi tény két vagy három különböző megjelenési formájának. Részben az író vagy a nyomdász nyelvjárásának a nyoma ez a változatosság, legfőképen azonban az idézi elő, hogy a XVII. század magyar nyelve átmenetet alkot a XV—XVI. század közép magyarja és a már kialakultnak nevezhető későbbi magyar köz- és irodalmi nyelv közt.

Németh Ferenc, VIII. o. tanuló.

LELKI ABECE.
A Christus Oskolájá-
ban az alsó Rendben bé-
állatandó Csecsemőknek
KÖZÖNSEGESSEN; KIVALTKÉPPEN

penig.

*A' Méltóságos kegyes Fejedelem
Aszfzonynak*

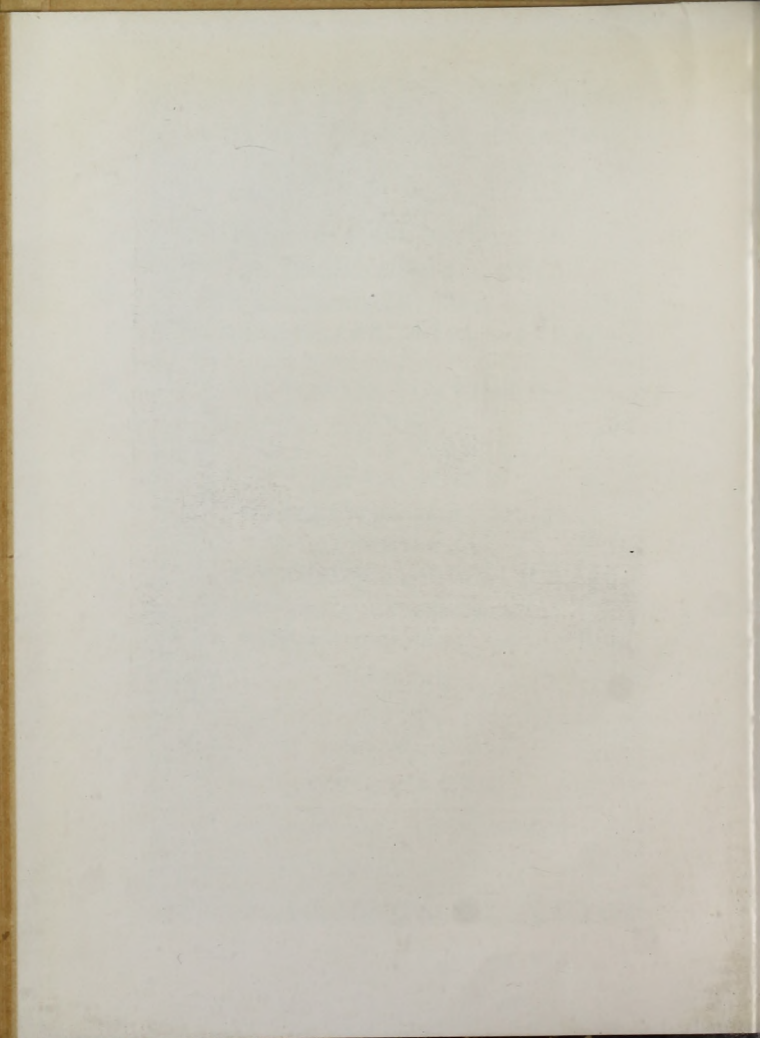
LORANTFI SU-
SANNANAK,
appróbb Cselédgyének hasz-
nokra.

*Egy Isten-felő tudós Anglus
Tanítónak irásábúl fordittatott.
Es most újjonnan ki-nyomtatott.*

KERESDEN,

Székelű Mihály által. Año 1640. LXXXIV.

az olvasást megtanulta, s minthogy néki már többé az ÁBÉCE nem szükséges, csak semmire kellőnek tartaná azt. Hallád! Volt az ideje, az mikor te sem tudtad ezeket, s igen jól esett, ha ki efféle gyengédeden való tanítgatás által rejá oktatott. Ne légy hát olyan, mint az szamársitkót hallottam, ki az anyját jóízűven megszopja, s azután még oldalban rugja fejjül reája. Az kik még nem tudják, hadd tanulják meg azok is, mint te régen. Magad is penig, ki tudja, talám nem mindeni ket tudod (megeshetik könnyen), tanuld meg, nem szégyen.

2. Az Feleletek itt többire mind szónként szedegettettek a Szentírásból, melyhez képest annyival tagadhatatlanb és bátorságosb fundamentomid léznek ezek tenéked. Bár az több efféle rövid tanításokat is, amennyire lehetne, adnók a Szent Lélek saját szavaival az csecsemőknek eleikben: neveltetének az hitnek és a jó tudománynak beszédében,¹ és eleitül fogván ahhoz szokván, tudhatnák osztán a lelki dolgokat nagy korokban is lelki nyelven szólani.

3. Az hol a Kérdés és Felelet szavaihoz az gyengékhez képest magyarázat kívánthatatik, ugyanott azon Kérdések vagy

Feleletek alatt bizonyos bötübéli jegy alatt (az minémű tudniillik benn K é r d é s e k - és Feleletekben is ott vagyon) apróbb írással feltaláltathatik. De azokat nem szükség a többivel öszve tanulni, hanem csak olvasni kell, az mikor kelletik.

4. A tanulásának (míg jobbat kaphatunk) módja ez lehet.

1. Napjában két-három kérdést tanultassanak meg ezekben. Csak a dolgozás között is meglehet ez könnyen. Vasárnap osztán mind mondja el, az ki mit tanult.

2. Az feljedzett helyeket a Bibliában keresék fel, és szép magyarán a gazda vagy gazdaasszony vagy más őhelyettek olvassa el öelőtök: hadd értsék meg, hogy tulajdon isteni tudomány, amiket tanulnak. Egy-két szóval világosíthatják is az helyeket.

3. Elébbjutván, szoktassák reája arra is, hogy a prédikációkban hallott tanúságokat és hasznokat ez K é r d é s e k nek valamelyikére (az mint ráillik) tudják vinni, és 4. aki mikor vagy szóban, vagy cselekedetben mit vét, azt is mindjárt mutassák meg, hol melyik K é r d é s és F e l e l e t ellen esett: a jót hasonlatosképpen, melyike szerént lött.

Hogy penig ezekhez mentül könnyebben

juthassanak, ezentúl e szint ABÉCÉ-ben lévő tanításoknak mind rendi s mind nemei előszámláltatnak.

5. Próbálják az istenfélő gazdák s gazdasszonyok e kicsinyen; kétség nélkül hamar hasznát fogják látni. Mert valamíg ez lelki gyakorlást a mi nemzetünk is az háznép közé bé nem vészi, minden sűrű prédikációknak hallgatási többire csak ennyi haszonnal lesznek ezután is, mint ekkédig.

6. Ez csak első jégtörés: és hogy újításnak ne tartassék (mint ez igen szájokban szokott forgani az *Isten szavát hátok megé hajítók-nak*:² más istenfélő nemzetnek példájával akartam egy elsőben inkább hogy nem magam munkájával, ez lelki tisztünket állatni és mutogatni. A szokott Catechizmust ezzel senki-nek kezéből ki nem vesszük, hanem inkább utat nyitunk arra. Ha cselekedetben véendik a cselédes emberek, többeket s nétalám szebeket is fognak ezután, Isten velünk lévén, látni és venni.

7. Kegyelmes asszonyom! Az Nagyságod apróbb cselédjének oktatásokra fordítottam én legközelebb ezeket. Az Mi Atyánk, Hiszek egy Isten és a Tíz Parancsolat felett vegye bé Nagyságod közikbe ez formán való könnyű

tanításnak módját is: és egyebeket is Nagyságod az maga foganatos jó példájával ez lelki magok és cselédjek gyakorlására indítson fel. Melyre segítse az Úr Isten Nagyságodat.

Nagyságodnak
alázatos lelki szolgája
Medgyesi Pál.

EZ LELKI ÁBÉCÉ-BÉLI
SZENT TANÚSÁGOKNAK
RENDI ÉS NEMEI.

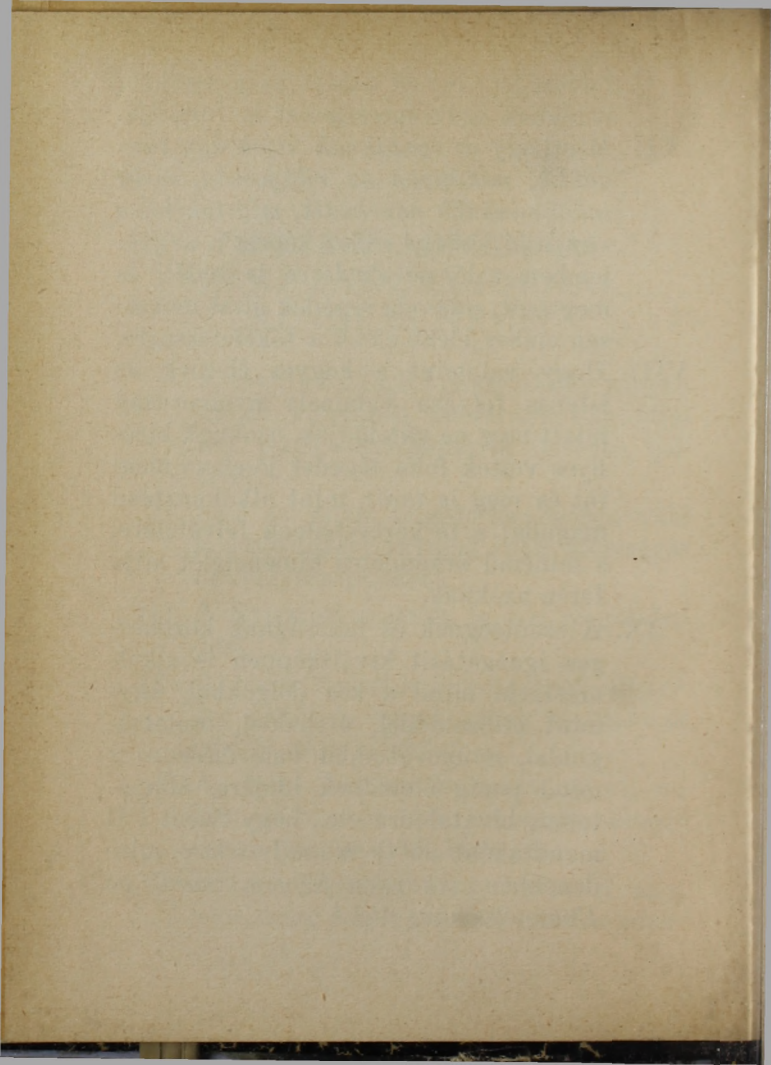
- I. Kezdeti ez LELKI ÁBÉCÉ-nek vagyon az mi imádandó Szentháromság által lőtt teremtetetésünknek felséges voltáról.
- II. Szól az Adám engedetlenségében való leledzésünkért rajtunk esett mélységes nyavalyásságunkról.
- III. A Krisztust mutatja ki, aki megszabadító.
- IV. A Jézus Krisztus áldozatjának elégséges voltát és annak reánk szabásának módját adja előnkben.
- V. Az hitet honnan kellessék várni, mi úton-módon és mint lehessen ember annak jóvolta felől bizonyos.
- VI. Mivel a *kegyelem megjelenésének az a vége, hogy megtagadjunk minden isten-*

*telenséget,*³ ennek okáért az jó cselekedeteknek szükségességeket is forgatja.

VII. Minthogy az igazaknak útjok úgy tündöklök, miképpen az világosság, mely inkább-inkább nevededik, míg tökéletes nappallá leszzen,⁴ ehhez képest a kegyelemben való nevededésre is indét, és megtanít, micsoda segédek által mehesen ember elébb-elébb a tökéletességre.

VIII. Hogy valamint a kegyes életnek ez istenes folyása valamely nyomorúság miatt meg ne gátolódjék, azoknak bizonyos voltak felől tégedet jó eleve megint és meg is tanít, mint alkalmaztasd magadat a te keresztednek felvételére, s minémű örvendetes kimenetelét adja Isten azoknak.

IX. A szentségnek és igazságnak közönséges igazgatásit kiváltképpen is alkalmaztatja mind a köz dolgokkal, úgymint öltözetteddel, ételeddel, mulatságiddal, nyugovásoddal való élésedre s mind pedig életednek idejére, állapotodra, hivatalodra etc., hogy Szent Pál mondtaként az te *magadviselése* mindenekben *akképpen légyen, amint az Evangéliumhoz illik.*⁵

LELKI ABÉCE.

Az K. kérdést, az F. feleletet tészen.

K. *Ki teremtette az embert?*

F. **Az Isten.** (a)

I. Móz. 1 : 27.⁶

a) Azért víg kedvűeknek kell lennünk
az isteni szolgálatban. Zsolt.
100 : 1, 2, 3.⁷

K. *Micsoda az Isten?*

F. **Az mindenható (b), aki vagyon, aki vala
és aki eljövendő (c).**

Jel. 1 : 8.⁸

b) Hatalmas megmívelni, valamit akar.
Zsolt. 135 : 5.⁹

c) Egyez evvel az Istennek ez neve:
Én vagyok. II. Móz. 3 : 14.¹⁰

K. *Hány személy (d) vagyon az egy Istenség-
ben?*

d) A személy megkülönböztetett álló-
ság, magában foglalván az egész
Istenséget.

F. **Három: az Atya, az Ige (e) és a Szent Lélek.**

I. Ján. 5 : 7.¹¹

(e) Az Fiú így neveztetik (Ján. 1 : 1),¹²
mert ő az Atyának kirajzolt képe,
mint szintén az Ige a szólónak
elméjéé.

K. *Így tehát három Isten volna?*

F. **Néünk (f) csak egy Istenünk vagyon.**

I. Kor. 8 : 6.¹³

(f) Az kik keresztyének vagyunk.

K. *Miért teremtette Isten az embert?*

F. **Önnön magáért. (g)**

Péld. 16 : 4.¹⁴

(g) A maga tulajdon dicsőségéért.

K. *Miből teremtette?*

F. **A földnek porábúl. (h)**

I. Móz. 2 : 7.¹⁵

(h) Ez tanítja embert alázatosságra.
I. Móz. 3 : 19.¹⁶

K. *Micsoda formára teremtette?*

F. **Az maga képére.**

I. Móz. 1 : 27.¹⁷

K. *Micsoda vala ez a kép kiváltképpen?*

F. **Igazság és valóságos szentség.**

Ef. 4 : 24.¹⁸

K. *Megvagyon-é mind ez napig is ez Isten képe a mi természetünkben?*

F. **Mi mindnyájan bűnben estünk és megfosztattunk ez Isten dicsőségétől. (i)**

Róm. 3 : 23.¹⁹

(i) Attúl a dicsőséges állapottúl, mely áll vala Istennel való társalkodásunkban.

K. *Micsoda a bűn?*

F. **Isten törvényének általhágása.**

I. Ján. 3 : 4.²⁰

K. *Mi volt az első bűn, mely által ez lelki mezítelenség (k) bėjött?*

(k) Azaz az embernek az ő méltóságos voltátúl való megfosztattatása.

F. **Az megtiltott gyümölcsnek Ádám által való (l) megétele.**

I. Móz. 3 : 7.²¹

(l) A mezítelenség, melyet Ádám magán eszében vőn, az léleké lőn kiváltképpen, mely osztán a test mezítelenségének szégyenét szerzette.

02
K. *Ki ejté Adámot abban a bűnben?*

F. **Amaz régi kígyó az ördög: az volt a gyilkos eleitül fogva.**

Jel. 12 : 9;²² I. Móz. 3 : 1;²³ Ján. 8 : 44.²⁴

K. *Mi jöve ez világra azáltal?*

F. **Halál (m) minden emberekre.**

Róm. 5 : 12.²⁵

(m) Mind az testi, lelki.

K. *Miért? Lám csak egy ember cselekedé az vétket.*

F. **Úgyde egynek vétke által a bűnösség mindenekre hata. (n)**

Róm. 5 : 12.²⁶

(n) Mi mindnyájan az Ádám ágyékában voltunk, Ádám közönséges személy vala.

K. *Minémű állapotban vagyunk már mi magunkban?*

F. **Álnokságban születettek (o) és haragnak fiai.**

Ef. 2 : 3;²⁷ Zsolt. 51 : 5.²⁸

(o) Üresek minden jótúl, akarmely gonoszra pedig alkalmasak és hajlandók.

K. *Mint léssen hát immár dolgunk?*

F. **Ha poenitentiát nem tartunk (p), mindnyájan elveszünk. Luk. 13 : 3.²⁹**

(p) Azaz el nem hagyjuk bűneinket és új teremtésekké nem leszünk.
II. Kor. 5 : 17.³⁰

K. *Nem orvosolhatjuk-é mi ezt meg semmi úton?*

F. **Nem, mert mit adhatna ember az ő lelkének váltságáért? Mát. 16 : 26.³¹**

K. *Micsoda tehát az az ég alatt adattatott egyetlenegy név (q), mely által mi megtartathatunk?*

(q) Ok, út avagy eszköz.

F. **Az Úr Jézus Krisztus. Csel. 4 : 12.³²**

K. *Micsoda az Úr Jézus Krisztus?*

F. **Amaz Szent (r), mely asszonytól született és Isten Fiának hivattatik. (*)**

Luk. 1 : 35.³³

(r) Születésében lött ő először emberré, de mindenkor Isten volt, mindenek felett áldandó örökké. Róm. 9 : 5.³⁴

(*) Azaz megismértetik annak lenni.

K. *Mit cselekedett ő miérettünk?*

F. **Önnönmagát adta érettünk.** (s)

Ef. 5 : 2.³⁵

(s) Aldozatul tudnia-illik az mi bűneinkért, mely mind az ő nagy szerelmét, mind áldozatjának elégségességét kimutatja.

K. *Miért küldte Isten őtet, hogy ezt művelje érettünk?*

F. **Hogy el ne vesszünk, hanem örök életünk légyen.** Ján. 3 : 16.³⁵

K. *Mint vitte ő ezt miérettünk végben?*

F. **Váltságunkká (t) és igazságunkká (u) létele által.** I. Kor. 1 : 30.³⁷

(t) Az tart meg az elveszéstül.

(u) Azáltal vagyon örök életünk.

K. *Miképpen ő mi váltságunk?*

F. **Mert ő vött meg minket az ő tulajdon vérének árán.**

I. Kor. 6 : 20;³⁸ I. Pét. 1 : 19.³⁹

K. *Hát igazságunk miképpen?*

F. **Mert ő téssen minket szentekké, ártatlannokká és fegyhételenné ő maga előtt.**

Kol. 1 : 22.⁴⁰

K. *Hogy-hogy tétettünk mi igazakká a Krisztus által?*

F. **Az mint ő miérettünk bűnné tétetett. (x)**
II. Kor. 5 : 21.⁴¹

(x) Az mi bűneink néki tulajdoníttat-
tanak; így az ő igazsága mi-
nénkünk: melyet egyszersmind kö-
vet a megszenteltetés, mely lel-
künknek valóságos bizonyítás a
mi menedékünk felől Isten előtt.

K. *Mint jutunk mi mindezeknek ismételthe?*

F. **Az igazságnak Igéje által, mely az Evan-
gélium. Kol. 1 : 5.⁴²**

K. *Micsoda az Evangélium?*

F. **Örvendetes hír az Isten minden népé-
nek. (*)**

Luk. 2 : 10.⁴³

(*) Annyit téssen a görög articulush,
mely ez szóhoz nép adattatott.

K. *Kikre tartoznak a Krisztusnak ez jó-
téményi?*

F. **Azokra, akik az ő nevében hisznek. (y)**
Ján. 1 : 12.⁴⁴

(y) Az hit az Új Szövetségnek elválha-
tatlan ragasztmánya.

K. *Micsoda az hit?*

F. Esmérni (z), hogy az Jézus a Krisztus (a), az élő Istennek fia.

Ján. 6 : 69.⁴⁵

(z) Az Írásnak bizonyítása és az lélekben lévő vigasztalásos tapasztalás által.

(a) Az kin kívül senkit mást nem kell várni.

K. *Nem az mi hatalmunkban vagyón-é hinni?*

F. Senki nem mehet (b) a Krisztushoz, hanem ha az Atya vonándja (c) őtet.

Ján. 6 : 44.⁴⁶

(b) Azaz hiszen őbenne. Ján. 6 : 35.⁴⁷

(c) Azaz hitet nemzénd az maga Lelke által őbenne, és nemakaróból akaróvá téendi.

K. *Mi lehet a külső eszköz, mely által az hit léssen?*

F. Az elküldött tanítóknak hallgatása. (d)

Róm. 10 : 14, 15.⁴⁸

(d) Azaz akik tanításra való ajándékokkal felöltöztettek: mert az Isten egyebet nem küld.

K. *Hát az belső eszköz micsoda?*

F. **Az szívnek megnyitása. (e)**

Csel. 16 : 14.⁴⁹

(e) Az kedvelésre és az elkészítésre, hogy immár az hallandó Igéjét Istennek hasznára fordíthassa.

K. *Mikor cselekedik az prédikállott Ige legjobban az hallgatókban?*

F. **Mikoron vészik azt nem mint embereknek beszédét, hanem mint Istenét, az mint hogy valóban az is.**

I. Thess. 2 : 13.⁵⁰

K. *Mire kell kiváltképpen azoknak gondot viselni, az kik gondolják, hogy hitek vagyon?*

F. **Hogy magokat megpróbálják (f), ha vannak-é hitben, avagy nem.**

II. Kor. 13 : 5.⁵¹

(f) Mert igen-igen könnyű, de veszedelmes dolog abban megsalatkozni.

K. *Melyik az hitnek az a főmunkája, mely által azt megtudhatnók?*

F. A szívnek megtisztulása. (g)

Csel. 15 : 9.⁵²

(g) A szív csalárd mindeneknek felette (Jer. 17 : 9),⁵³ és annak gondolati csak gonoszok szüntelenül.

I. Móz. 6 : 5.⁵⁴

K. Micsoda legbizonyosabb jele a megtisztult szívnek?

F. Mindenekben tisztességesen élni kívánni.

(h)

Zsid. 13 : 18.⁵⁵

(h) Lelkiisméretet szerezni minden bűnnek elkerülésére.

K. Mire kell főképpen azokat ingatni, az kik hisznek?

F. Hogy szorgalmatoskodjanak jó cselekedetekkel (i) előljárni.

Tit. 3 : 8.⁵⁶

(i) Az Istennek dicsőségéért és egyebeknek példájokért. Mát. 5 : 15:⁵⁷ az magok hivataljoknak hiteléért. Tit. 2 : 10:⁵⁸ és elválasztatásoknak magoknak való megpecsételéséért. II. Pét. 1 : 10.⁵⁹

K. *Micsoda cselekedetek jók?*

F. **Az olyak, melyeket Isten maga kíván. (k)**

Mik. 6 : 8.⁶⁰

(k) Az Isten akaratja minden jónak mérő singe.

K. *Mikor mondattatnak az jó cselekedetek igazán jóknak?*

F. **Mikor az Istennek minden (l) parancsolatira a tekéntetünk vagyon.**

Zsolt. 119 : 6.⁶¹

(l) Nem tévén sáfárkodást csak egy bűnben is, és a jó cselekedetet mívelvén az Parancsolónak kedvéért.

K. *Hányak az Istennek parancsolati?*

F. **Tizek.**

II. Móz. 34 : 28.⁶²

K. *Micsoda rövid summájok mindazoknak?*

F. **Szeressed Istenedet teljes szíveddel, teljes lélkeddel és teljes minden elméddel (m) és felebarátodat mint tennenmagadat.**

Mát. 22 : 37—39.⁶³

(m) Ekképpen lelki az Istennek Törvénye, kötelezvén még a leg-

titkosb gondolatokat is. Róm.
7 : 14.⁶⁴

K. *Magunktól elegendő vagyunk-e mi jót cselekedni?*

F. **Nem; az mi elégségünk Istentől vagyon.**
(n)

II. Kor. 3 : 5.⁶⁵

(n) Ő cselekszi mind az akaratot s mind a cselekedetet. Phil. 2 : 13.⁶⁶

K. *Idvezülünk-e hát jócselekedetink által?*

F. **Nem, hanem kegyelem által.** (o)

Efez. 2 : 8, 9.⁶⁷

(o) Mert még igazságunk is olyan, mint az megferteztetett ruha.
Ézs. 64 : 5.⁶⁸

K. *Nincs-e az mi idvességünk rész szerént a cselekedetek által, rész szerént kegyelem által?* (p)

(p) Az pápisták az idvességet e kettő között osztják meg.

F. **Nincs, mert így a kegyelem nem volna kegyelem.**

Róm. 11 : 6.⁶⁹

K. *Mi kívántatik több a keresztyén embertől?*

F. **Hogy nevedjék (q) inkább-inkább. (r)**

I. Thess. 4 : 1.⁷⁰

(q) Nem menni előfelé semmi nem egyébe, hanem hátra csúszni és aki azt véli, hogy elég kegyelme vagyon néki, abban nincs semmi.
Luk. 8 : 18.⁷¹

(r) Az értelemben, az hitben és az engedelmességben.

K. *Mennyi eszközi és módjai vannak az mi inkább-inkább nevedésünknek?*

F. **Három kiváltképpen.**

K. *Melyik az első?*

F. **Az Isten Igéjének tiszta teje.**

I. Pét. 2 : 2.⁷²

K. *Hány útjai vannak az Igével való élésnek?*

F. **Négy.**

K. *Melyik az első?*

F. **A tisztességes és jó szívvel (s) való közönséges hallás.**

Luk. 8 : 15.⁷³

(s) Oly tisztességes szívvel, mely olyan, mint az jó föld, mely belől jól

megért, és ideki jó gyümölcsöt terem.

K. *Melyik az második?*

F. **Az Írásnak naponként való vizsgálása, ha azok, amiket hallunk, úgy vannak-é. (t)**
Csel. 17 : 11.⁷⁴

(t) Mindeneket megpróbáljatok.
I. Thess. 5 : 21.⁷⁵

K. *Melyik az harmadik?*

F. **Azt mi elmélkedésünkké tenni. (u)**
Zsolt. 119, 97.⁷⁶

(u) Ha tudni akarod, micsoda elmélkedés az, *lásd meg* e két helyeket:
Zsolt. 77 : 6;⁷⁷ Luk. 2 : 19.⁷⁸

K. *Melyik az negyedik?*

F. **Az felől szólni, beszélni.**
V. Móz. 6 : 7.⁷⁹

K. *Micsoda a mi hitben való épületünknek második eszköze?*

F. **A Szent Lélek (x) által való könyörgés.**
Jud. 20.⁸⁰

(x) Az Isten Lelkének igazgatása által.

K. *Micsoda a könnyörgés?*

F. **A léleknek magának kiöntése az Úr előtt.**

(y)

I. Sám. 1 : 15;⁸¹ Zsolt. 62 : 9.⁸²

(y) Ennek okáért a könnyörgésnek alá-
zatosággal, érzékenséggel és hit-
tel kell lenni.

K. *Kicsoda egyedül a Közbenjáró, az ki által
nékünk könnyörcnk kell?*

F. **Egy a Közbenjáró (z), az Jézus Krisztus.**

I. Tim. 2 : 5.⁸³

(z) Csak egy, az mint Isten is csak egy.

K. *Tudunk-é úgy, amiképpen kellene, könnyör-
geni?*

F. **Nem, de az Isten Lelke segíli az mi erőte-
lenségünket. (a)**

Róm. 8 : 26.⁸⁴

(a) Megmutatja szükséginket és reá-
tanít az illendő magunkviselésére
az könnyörgés közben.

K. *Micsoda a könnyörgésnek legjobb formája?*

F. **Az, amelyet Krisztus maga tanétott.**

Mát. 6 : 9. etc.⁸⁵

64
K. *Micsoda az mi lelki nevedésünknek harmadik eszköze?*

F. **Az igazságnak pecsétivel (b), az két Sakramentummal való élés.**

Róm. 4 : 11.⁸⁶

(b) Mivel pecsétek, tehát erősítésre való, tudniillik az hitben.

K. *Melyek azok?*

F. **Az keresztség és az Úr vacsorája. (c)**

Mát. 28 : 19;⁸⁷ I. Kor. 11 : 23.⁸⁸

(c) Egyedül csak ez kettők a Sakramentumok, mert csak ez kettő által ígértetett, hogy az ezekben lévő jegy által az Istennek Krisztusban való jóakarata a mi lelkünknek megpecsételtetik.

K. *Mint erősíti a keresztség az mi hitünket, és engedelmességünket miképpen segíti?*

F. **Mikor kellett éppén megvizsgáljuk a keresztségnek természetit és végét.**

K. *Micsoda a keresztségnek természetit?*

F. **Az, hogy új születésnek mosódása (d) vagy feredője az. Tit. 3 : 5.⁸⁹**

(d) Mosódás, mely mind előnkben adja s mind penig megpecsétli mi-

nékünk újonnan születetésünket: annakokáért öregbítője az mi Krisztusban való vígasztalásunknak.

K. *Idvezíthet-é minket az testnek mosódása?*

F. **Az keresztségbeli mosódás csak ábrázat (e): az Jézus Krisztus vére, amely lelkünk ismétét megtisztítja. (f)**

I. Pét. 3 : 21;⁹⁰ Zsid. 9 : 14.⁹¹

(e) Mely kiábrázolja az mi megszentelésünket és megszabadulásunkat a bűntől és haláltól.

(f) Az külső jegy magátúl nem adhat kegyelmet.

K. *Micsoda ezen mosódásunknak az vége?*

F. **Hogy szentek legyünk, mocsok nélkül valók és az jó cselekedetekre (g) buzgóok.**

Ef. 5 : 27;⁹² Tit. 2 : 14.⁹³

(g) Az effelől való elmélkedés felindét minket az engedelmességre.

K. *Hogy-hogy neveli az Úr vacsorájának Sakramentuma a mi hitünket?*

F. Mert az adja előnkben, az emlegetteti ve-
lünk az Úrnak halálát, míglen eljő. (h)

I. Kor. 11 : 26.⁹⁴

(h) A Krisztus halála fundamentuma
az mi hitünknek.

K. *Mint kell ez Sakramentummal élni?*

F. Kinek-kinek magát (i) meg kell próbálni és
úgy enni a kenyérből s innya az pohárból.

I. Kor. 11 : 28.⁹⁵

(i) Az ő hiti és megtérése felől.

K. *Mint kell minden keresztyénnek, valaki
ezekhez tartja magát, már a dolog felől
gondolkodni?*

F. Eszében kell venni, hogy sok nyomorúság
által kelletik önéki az Isten országában
menni. Csel. 14 : 22.⁹⁶

K. *Jó-é nekünk megnyomorgattatnunk?*

F. Jó igenis egynéhányképpen.
Zsolt. 119, 71.⁹⁷

K. *Melyik az első?*

F. Minekelőtte megsanyargattatnánk (k), té-
velygünk. Zsolt. 119, 67.⁹⁸

(k) Az nyomorúság ellenünk kiált, és
így megment minket az ítélettül,
mely ez világra jövendő. I. Kor.
11 : 32.⁹⁹

K. *Melyik az másik?*

F. **Mert a nyomorúságban az Istent szorgalmasan keressük.**

Hós. 5 : 15.¹⁰⁰

K. *Melyik az harmadik?*

F. **Az nyomorúság a mi hitünket sokkal drágalátosbá teszi az aranynál. (l)**

I. Pét. 1 : 7.¹⁰¹

(l) Hitünknek ereje megpróbáltatik, és az Isten szeretetinek megtapasztalása öregbedik bennünk e nyomorúság által.

K. *Hányféle nyomorúságok vannak?*

F. **Kétfélék: belső és külsők.**

K. *Micsodák az belső nyomorúságok?*

F. **Az Sátán csapdosása és az mi tulajdon kívánságunktúl (m) való elvonattatásunk.**

II. Kor. 12 : 7;¹⁰² Jak. 1 : 14.¹⁰³

(m) Az bennünk lakó veszettség és bűn ez.

K. *Mint bánik a Sátán az Isten fiaival?*

F. **Megrostálja őket, mint (n) a búzát.**

Luk. 22 : 31.¹⁰⁴

(n) Rostálja őket különféle kísértetek által.

K. *Micsoda tehát a mi tisztünk?*

F. **Józanoknak (o) kell lennünk és vigyáznunk (p), ránk vévén az Istennek egész fegyveröltözetét.**

I. Pét. 5 : 8¹⁰⁵; Ef. 6 : 11.¹⁰⁶

(o) Mind az elmebéli belső kegyelemnek alkalmaztatásában (Róm. 12:3),¹⁰⁷ s mind pedig ez élet külső áldásaival való élésben.

(p) Hogy minden ostromokat megelőzhessünk.

K. *Micsoda ebben az mi vigasztalásunk?*

F. **Hogy a Krisztus könnyörgött érettünk, hogy meg ne fogyatkozzék hitünk. (q)**

Luk. 22 : 32.¹⁰⁸

(q) Az tanítványokért való könnyörgése Urunknak minden hívőknek szolgál. Ján. 17 : 20.¹⁰⁹

K. *Úgyde az ördög sívó-rívó oroszlán?*

F. **Nagyobb az, aki mibennünk (r) vagyon, hogy nem az, ki e világban. (s)**

I. Ján. 4 : 4.¹¹⁰

(r) A Krisztus az ő Lelke által.

(s) Az ördög ez világnak fejedelme és istene. II. Kor. 4 : 4.¹¹¹

K. *Miképpen nyomorgat belső kívánságunk minket?*

F. **Midőn fogva viszen bennünket, hogy ne cselekedhessük a jót, melyet akarnánk. (t)**

Róm. 7 : 9, 23.¹¹²

(t) Innen indul az küzdés a test és Lélek között az Isten Fiában. Gal. 5 : 17.¹¹³

K. *Micsoda itt tisztünk?*

F. **Hogy minden őrizésnek (u) felette szíveinket őrizzük.**

Péld. 4 : 23.¹¹⁴

(u) Hogy a gonosz indulat vagy fel ne támadhasson, avagy könnyen elnyomattathassék.

K. *Micsoda a vigasztalás ez állapotunkban?*

F. **Az Isten ereje az mi erőtlenségünk által mégyen végben. (*)**

II. Kor. 12 : 9.¹¹⁵

(*) Inkább kinyilatkozik.

K. *De óh mely igen megfogyatkozunk mi az mi tisztünkben?*

08
K. *Micsoda tehát a mi tisztünk?*

F. **Józanoknak (o) kell lennünk és vigyáznunk (p), ránk vévén az Istennek egész fegyveröltözetét.**

I. Pét. 5 : 8¹⁰⁵; Ef. 6 : 11.¹⁰⁶

(o) Mind az elmebéli belső kegyelemnek alkalmaztatásában (Róm. 12:3),¹⁰⁷ s mind pedig ez élet külső áldásaival való élésben.

(p) Hogy minden ostromokat megelőzhessünk.

K. *Micsoda ebben az mi vigasztalásunk?*

F. **Hogy a Krisztus könyörgött érettünk, hogy meg ne fogyatkozzék hitünk. (q)**

Luk. 22 : 32.¹⁰⁸

(q) Az tanítványokért való könyörgése Urunknak minden hívőknek szolgál. Ján. 17 : 20.¹⁰⁹

K. *Úgyde az ördög sívó-rívó oroszlán?*

F. **Nagyobb az, aki mibennünk (r) vagyon, hogy nem az, ki e világban. (s)**

I. Ján. 4 : 4.¹¹⁰

(r) A Krisztus az ő Lelke által.

(s) Az ördög ez világnak fejedelme és istene. II. Kor. 4 : 4.¹¹¹

K. *Miképpen nyomorgat belső kívánságunk minket?*

F. **Midőn fogva viszen bennünket, hogy ne cselekedhessük a jót, melyet akarnánk. (t)**

Róm. 7 : 9, 23.¹¹²

(t) Innen indul az küzdés a test és Lélek között az Isten Fiában. Gal. 5 : 17.¹¹³

K. *Micsoda itt tisztünk?*

F. **Hogy minden őrizésnek (u) felette szíveinket őrizzük.**

Péld. 4 : 23.¹¹⁴

(u) Hogy a gonosz indulat vagy fel ne támadhasson, avagy könnyen elnyomattathassék.

K. *Micsoda a vígasztalás ez állapotunkban?*

F. **Az Isten ereje az mi erőtlenségünk által mégyen végben. (*)**

II. Kor. 12 : 9.¹¹⁵

(*) Inkább kinyilatkozik.

K. *De óh mely igen megfogyatkozunk mi az mi tisztünkben?*

F. Az Úr kedvez nékiünk (x), miként az ember az ő fiának, aki hozzá hallgat.

Mal. 3 : 17.¹¹⁶

(x) Jó igyekezetünket végbenvitel gyanánt vévén bé. II. Kor. 8 : 12.¹¹⁷

K. *Hátha oly eset található, mely miatt az Isten fiaival valamely rettenetes nagy gonoszban esnek?*

F. Ha esnek is, de öszve nem romolnak, mert az Úr alájuk veti az ő kezét. (y)

Zsolt. 37 : 24.¹¹⁸

(y) Az Isten végbenviszi a jót, az melyet elkezdett.

K. *Micsodák a külső nyomorúságok?*

F. Az melyek rajtunk esnek, jó hírünkben, nevünkben, javainkban és személyünkben.

K. *Micsoda az hírünkben, nevünkben való?*

F. Mikor mindenféle gonoszt mondanak ellenünk a Krisztusért (z) hamisan. (a)

Mát. 5 : 11.¹¹⁹

(z) Mintha a mi vallásunk gonosz volna.

(a) Ne légyen az ti szenvedéstek mint gonosztévőké. I. Pét. 4 : 15.¹²⁰

K. *Mire kell ez ilyen ügyben gondot viselnünk?*

F. **Hogy az mi magunkviselése legyen tisztességes, hogy azok, akik gonoszt szólnak, vagy megtéríttessenek (b), vagy megszegyenüljenek. (c)**

I. Pét. 2 : 12;¹²¹ Tit. 2 : 8.¹²²

(b) Az mi jó példánk által.

(c) Nem lévén igaz oka gyalázásoknak.

K. *Micsoda a mi vigasztalásunk ez keresztviselésben?*

F. **Ez, hogy nagy az mi jutalmunk az (d) égben. Mát. 5 : 12.¹²³**

(d) Ez volt magának is Krisztusnak vigasztalása hasonló állapotban.
Zsid. 12 : 2.¹²⁴

K. *Micsoda az javainkban való nyomorúságunk?*

F. **Az sok különb-különb-féle károk.**

K. *Mire kell főképpen ez ilyen nyomorúságban megtanítatnunk?*

F. **Hogy meg ne nyissuk (e) szájunkat, mert az Úr, aki azt cselekedte. (f)**

Zsolt. 39 : 10.¹²⁵

(e) Zúgolódásra, avagy irigykedésre.

(f) Az Ő gondviseléséből esett rajtunk.

K. *Micsoda ebben a mi vígasztalásunk?*

F. **Hogy az Úr nekünk annál többet adhat.**

II. Krón. 25 : 9.¹²⁶

K. *Hátha ugyancsak alacson állapotban tart az Úr minket?*

F. **Mindazonáltal az jó lelkiismeret (g) szünetlen lakodalom. (h)**

Péld. 15 : 15.¹²⁷

(g) Mely bizonyosítja az embert az Istennek Krisztusban való jóakaratja és az önnönmaga igazán élése felől.

(h) Szüntelen oka az örülésnek. II. Kor. 1 : 12.¹²⁸

K. *Micsoda a személyünkben való nyomorúság?*

F. **A betegségek és az halál.**

K. *Melyik az első dolgunk, melyet betegségünkben kell cselekednünk?*

F. **Meg kell magunk ellen (i) az Úrnak a mi istentelenségünket vallanunk.**

Zsolt. 32 : 5.¹²⁹

(i) Az bűn oka minden betegségnek, azért legelsőben is affelől kell gondolkodni.

K. *Micsoda a mi vigasztalásunk az betegségben?*

F. **Ez, hogy az Úr minden mi ágyunkat (k) a betegségben megfordítja.**

Zsolt. 91 : 3.¹³⁰

(k) Békességes türést ajándékozván, azután egészséget is, ha úgy ítéli jobbnak.

K. *Ha az Úr meggyógyít, mit kell cselekednünk?*

F. **Többé ne vétkezzünk (l), hogy gonoszból ne legyen dolgunk.**

Ján. 5 : 14.¹³¹

(l) Az mint betegségünk előtt cselekedtünk: mert az Úr ok nélkül nem látogat meg. Jer. 5 : 3.¹³²

K. *Nem szabad-é varázsoltatni az nyavalyáknak meggyógyíttatásáért?*

F. **Ne találtassék te közötted varázsló, azt mondja az Isten.**

V.-Móz. 18 : 11, 12.¹³³

K. *Ha lám mely sokak meggyógyulnak azáltal? (m)*

(m) Ez a tudatlanoknak közönséges fogások, nem vévén eszekben,

hogy az ördög a testnek megkönnyebbítésével lelket igyekez veszteni.

F. Nem szabad gonoszt cselekedni, hogy jó jöjjön ki belőle.

Róm. 3 : 8.¹³⁴

K. Micsoda az mi főtisztünk az halálra nézve?

F. Minden nap meghalni. (n)

I. Kor. 15 : 31.¹³⁵

(n) Szünetlenül várván az halált és elkészülvén annak befogadására.

K. Micsoda a legjobb vigasztalás, mikor már szintén kiköltözendők vagyunk ez árnyékvilágból?

F. Hogy hitünket megtartottuk. (o)

II. Tim. 4 : 7.¹³⁶

I. Kor. 15 : 55, 56.¹³⁷

(o) Állhatatosan megmaradván az igazságnak vallásában.

K. Micsoda ezen kívül?

F. Hogy a Krisztus az halálnak fulánkját, mely az bűn, kivonta. (p)

(p) A bűn megbocsáttatván, az halál nem veszedelmes.

K. *Mikor törlénd el Isten minden siralmat az ő fiainak szemekről?*

F. **Az újulásnak idején. (q)**

Jel. 21 : 4;¹³⁸ Csel. 3 : 19.¹³⁹

(q) Az az idő az teljes váltságának ideje.

Róm. 8 : 23.¹⁴⁰

K. *Micsoda idő az?*

F. **Az, amelyen az Jézus Krisztus, az ki mi-nékünk mostan prédikáltatik, jó el az íté-letre.**

Csel. 3 : 19.¹³⁹

K. *Közel-é az az idő?*

F. **A Bíró az ajtó előtt áll.**

Jak. 5 : 9.¹⁴¹

K. *Micsodaformán jö el?*

F. **Az Ő dicsőségében és minden ő szent an-gyali Ővéle.**

Mát. 25 : 31.¹⁴²

K. *Mit fog művelni, hogy eljő?*

F. **Elválasztja az juhokat a gödölyéktül. (r)**

Mát. 25 : 32.¹⁴³

(r) Ez elválasztásra most nyit utat az Evangéliumnak naponként való prédikálása által. Mát. 3 : 1, 2.¹⁴⁴

K. *Kicsodák az ő juhai?*

F. **Az kik hallják és értik az Ő szavát (s), és követik Őtet. (t)**

Ján. 10 : 4, 27.¹⁴⁵

(s) Mely az ő Igéjében zengedez.

(t) Az tudománynak azt az igazságát és az szent életnek azt a módját, amelyet ő tanított.

K. *Kicsodák a gödölyék?*

F. **Az kik nem hisznek. (u)**

Ján. 10 : 26.¹⁴⁶

(u) Nemcsak az nyilvánvaló hitetlenek, hanem azok is, akik csak színmutatók az kegyességben és annak erejét megtagadták.

K. *Mit fog mondani az juhoknak?*

F. **Jertek el, áldottak, bírjátok örökül az országot.**

Mát. 25 : 34.¹⁴⁷

K. *Hát az gödölyéknek mit?*

F. **Távozzatok el, átkozottak, éntőlem.**

Mát. 25 : 41.¹⁴⁸

K. *Mint fog azért dolgok lenni az juhoknak?*

F. **Az hol a Krisztus vagyon (x), ott léznek
ők is.**

Ján. 14 : 3.¹⁴⁹

(x) Örökösök a Krisztus mellett. Róm.

8 : 17.¹⁵⁰ Az ő jelenlétében örö-
mek teljessége vagyon. Zsolt.

16 : 11.¹⁵¹

K. *Mi esik az gödölyéken?*

F. **Örök veszedelem. (y)**

II. Thess. 1 : 9.¹⁵²

(y) Örökké halnak, de soha meg nem
halnak.

K. *Mit kell minékünk azonközben, míg az a
nap eljő, mívelnünk?*

F. **Várnunk kell azt (z), és arra sietnünk, így
könyörögvén naponként: Úgy Uram: Jövel
Uram Jézus!**

II. Pét. 3 : 12;¹⁵³ **Jel. 22 : 20.**¹⁵⁴

(z) Nem vetvén azt messzére, hanem
szüntelen várván azt.

K. *Minémü társasággal kell tartanunk?*

F. **Minden gyönyörűségünknek (g) lenni kell a szentekben, kik ez földön (h) vannak.**

Zsolt. 16 : 3.¹⁶⁷

(g) Akarkihez mutathatunk szánakozásbéli szeretetet, de gyönyörködésbélit nem.

(h) Akiknek lelkiisméreték vagyon a szent élet felől.

K. *Mit cselekedjünk, mikor enni megyünk?*

F. **Fel kell az égben tekintenünk (i), és hálát adnunk.**

Mát. 14 : 19.¹⁶⁸

(i) Felemelnünk szíveinket.

K. *Hány dologra kell ételünkben vigyáznunk?*

F. **Háromra.**

K. *Az első melyik?*

F. **Szíveinknek el nem nyomattatni tobzódással és részegséggel.**

Luk. 21 : 34.¹⁶⁹

K. *Melyik az második?*

F. **Az Úr munkájárúl (k) el nem feledkezni.**

Ézs. 5 : 12.¹⁷⁰

(k) Vége, amelynek kedvéért az Úr nekünk eledelt ad.

K. *Melyik az harmadik?*

F. **Hogy az mi elmarad tőlünk, abban semmi el ne vesszen.**

Ján. 6 : 12.¹⁷¹

K. *Nem kell-é valami időcskét minden napból lelki haszonra szakasztanunk?*

F. **Sőt áron is meg kell az alkalmatosságot vennünk (l), mivel a napok gonoszak.**

Ef. 5 : 16.¹⁷²

(l) Legjobban élnünk az mi időnkkel.

K. *Hát nem mulathatjuk-é néhánykor magunkat?*

F. **Meglehet, mert vagyon ideje az nevetésnek.**

Praed. 3 : 4.¹⁷³

K. *Micsodás tréfákat szabad üznünk?*

F. **Olyakat, az melyek tisztességesek. (m)**

Phil. 4 : 8.¹⁷⁴

(m) Ez ilyen tréfák nem azok közül valók, melyek gyermekeskedést és szemtelenséget nemzenek, avagy hogy kárt tennének, nem lévén azok vagy az elmének vagy az testnek gyakorlási. Efféléknek semmi jó emlékezetek nincsen

sem a Szentírásban, sem az istenes bölcsenek könyvökben.

K. *Hány dologra kell néznünk, mikor magunkat mulatjuk vagy gyönyörködtetjük?*

F. **Kettőre.**

K. *Melyik az első?*

F. **Hogy a mi örülésünk meg ne gátolja az jobb tiszteinket. (n)**

I. Thess. 5 : 16, 17.¹⁷⁵

(n) Szent Pál összveköti az örülést a könyörgéssel, azt akarván előnkben adni, hogy az öröm gonosz dologgá léssen, ha az könyörgésnek akadályára szolgálánd.

K. *Melyik az második?*

F. **Okot nem adni reája, hogy az mi alkalmaztosságunk (o) felől gonoszul szóljanak. (p)**

Róm. 14 : 16.¹⁷⁶

(o) Keresztyéni szabadságunk felől az gyönyörködésekbén.

(p) Mintha az a szabados életnek volna fundamentuma.

85
K. *Micsoda az estvéli tisztünk?*

F. **Megvizsgálunk magunkat (q) az mi ágyunkban és egyen-egyen ezt mondanunk: mit cselekedtem én?**

Zsolt. 4 : 5;¹⁷⁷ **Jer. 8 : 6.**¹⁷⁸

(q) Mint viseltük azon az napon magunkat.

K. *Mit kell egyebet cselekedni?*

F. **Könyörögni kell. (r)**

Zsolt. 55 : 17.¹⁷⁹

(r) Hogy az elmúlt napi bűnünk megbocsáttassék és megőriztessünk következő éjszakán.

K. *Hány dolog teszi aluvásunkat kedvessé?*

F. **Kettő.**

K. *Melyik az első?*

F. **A tisztességes munka. (s)**

Praed. 5 : 12.¹⁸⁰

(s) Kinek-kinek igaz hivataljábéli tisztiben.

K. *Az második melyik?*

F. **Az istenes szorgalmatosság az isteni félelemben való öregbülés felől.**

Péld. 3 : 13.¹⁸¹

K. *Mint kell az aluvással élni?*

F. Ne szeressed azt, hogy szegénységre ne juss.

Péld. 20 : 13.¹⁸²

A TISZTVISELŐKNEK TISZTEK.

K. *Micsoda tisztí a magistrátusnak?* (*)

(*) Személyében való tisztí.

F. **Megékesíteni az Istennek házát.** (u)

Ezsdr. 7 : 27.¹⁸³

(u) Előmozdítani az igaz vallást: mely dolog mindenekre, valakik valami méltóságban vannak, helyek és állapotjuk szerint reájok tartozik; az királyoktól fogván az legalsóbb tisztig.

K. *Mint kell magát a nép között viselni?*

F. **Mint Isten szolgájának az népnek javára.**

Róm. 13 : 4.¹⁸⁴

K. *Hogy-hogy kell az népnek javára gondot viselni?*

F. **Hogyha ő dicsíretekre léend azoknak, az kik jót cselekesznek; a gonosz cselekedőknek pedig büntetésekre.**

I. Pét. 2 : 14.¹⁸⁵

K. *Minémü emberek illendők az magistrátus-
ságra, a tisztre?*

F. **Az kik erősek (*), istenfélők, igazmondók
és telhetetlenség-gyűlölők.**

II. Móz. 18 : 21.¹⁸⁶

(*) Erős szívűek, akik az törvényben
semmi okkal el nem hajtathatnak.

AZ ALATTOK-VALÓKNAK TISZTEI.

K. *Micsoda az alattok-valóknak tisztetek?*

F. **Alávettettetni, engedni a lelkisméretért. (*)**

Róm. 13 : 5.¹⁸⁷

(*) Megtudván, hogy a tisztviselés Isten rendelése.

K. *Micsoda továbbá?*

F. **Könyörögni azokért, akik méltóságban helyezettettek. (x)**

I. Tim. 2 : 2.¹⁸⁸

(x) Ha jók azok, hogy megrősíttessenek; ha pedig gonoszok, hogy megtéríttessenek.

K. *Mi ennek-felette?*

F. **Még gondolatban is a tisztviselőknek gonoszt nem mondani.**

Préd. 10 : 17.¹⁸⁹

K. *Vagyon-é más valami?*

F. A pártütőkkel magunkat öszve nem egyelénteni. (y)

Péld. 24 : 21.¹⁹⁰

(y) Ez három utolsó tiszteink az elsőből folynak, tudnia-illik az lelki-isméretért való alávettetésből; aki ilyen, örömet imádkozik, nem átkozódik és nem pártolkodik.

VEGYHÁZI TANÍTÓNAK TISZTI.

K. *Micsoda a tanítónak tisztje?*

F. **Meglássa, hogy amely szolgálatot az Úrba vött, azt bétöltse.**

Kol. 4 : 17.¹⁹¹

K. *Mint cselekedheti azt meg?*

F. **1. Az nyáj környül való szüntelen vigyázással. (z)**

Ézs. 62 : 6;¹⁹² **Csel. 20 : 28.**¹⁹³

(z) Mert a Sátán szüntelen keresi azt bényelni.

2. Az nyáj állapotjának szorgalmasan való megtudása által. (a)

Péld. 27 : 23.¹⁹⁴

(a) Salamonnak ez tanítása igen reája illik erre az dologra, holott minden tanító juhász, avagy pásztor.

3. Az olvasásban való figyelmezés által.(b)
I. Tim. 4 : 13.¹⁹⁵

(b) Szorgalmatosan kell tanulni, hogy
különb-különb szép dolgokkal
ugyan teli legyen.

**4. Ez életnek szorgalmatosságiban való
maga nem egyelétése által.**

II. Tim. 2 : 4.¹⁹⁶

5. Rajta lévén az Igének prédikálásán (c)
alkalmatos s alkalmatlan üdőben.

II. Tim. 4 : 2.¹⁹⁷

(c) Egybenkötvén ezzel az Sakramen-
tumoknak kiszolgáltatásokat, ami-
kor az idő s az hely hozza.

6. Catechizálás (d) által.

Gal. 6 : 6.¹⁹⁸

(d) Az görög ige annyit téssen.

7. Az híveknek példájokká létele által.

I. Tim. 4 : 12.¹⁹⁹

*K. Micsoda a tisztiben el nem járó tanítónak
büntetése?*

**F. Az Isten a népnek vérét az ő kezéből ki-
vánja meg.**

Ez. 33 : 8.²⁰⁰

K. *Hány dolog kívántatik kiváltképpen az tanítóvá léételhez?*

F. **Kettő.**

K. *Micsoda az egyik?*

F. **Hogy a tanításra való amaz hű beszédnek szorgalmatos megtartója légyen. (e)**

Tit. 1 : 9.²⁰¹

(e) Jó és derék ítéletű embernek kell annak lenni.

K. *Kicsoda az másik?*

F. **Hogy alkalmas légyen az idvességes tudomány (f) által való intésre is, és meggyőzhesse az ellenkezőket.**

Tit. 1 : 9.²⁰¹

(f) Tanításra való ajándékjának is kell önéki lenni.

AZ NÉPNEK TISZTI.

K. *Micsoda a népnek tisztí ez ilyen tanítói-hoz?*

F. **Az nép tisztinek hat ágai vannak.**

K. *Micsoda az első?*

F. **Engedni és magát aláadni. (g)**

Zsid. 13 : 17.²⁰²

(g) Az tudománynak tisztaságára és az intésnek hatalmára.

K. *Micsoda az másik?*

F. **Becsülni őket és kiváltképpen szeretni.**

I. Thess. 5 : 13.²⁰³

K. *Az harmadik melyik?*

F. **Minden jóvokból őket részeltetni.**

Gal. 6 : 6.²⁰⁴

K. *Micsoda az negyedik?*

F. **Könyörögni érettek, hogy nékik szólás adattassék szájoknak bátorsággal való megnyitására. Ef. 6 : 19.²⁰⁵**

K. *Micsoda az ötödik?*

F. **Vádot ellenek hirtelen bé nem venni. (i)**

I. Tim. 5 : 19.²⁰⁶

(i) Ez az oktatás legelsőben az Ecclésia-igazgatóknak adattatott, de mindenekre szabhatni.

K. *Miért kell a népnek az ő tanítóihoz magát így viselni?*

F. **Három okért.**

K. *Melyik az első?*

F. **Mert az Úr dolgát cselekszik. (k)**

I. Kor. 16 : 10.²⁰⁷

(k) Foglalatosak a szenteknek öszvegyűjtésekben Ef. 4 : 12.²⁰⁸

K. *Melyik az második?*

F. **Mert azok vigyáznak az népnek lelkéért**

(l), úgy mint számot adandók. (m)

Zsid. 13 : 17.²⁰⁹

(l) Ennek okáért tulajdon maga a maga ellensége, az ki ellenek áll őnékik.

(m) Köteles ő lelkiisméretiben arra, az mit cselekszik.

K. *Melyik az harmadik?*

F. **Mert egyébként az ő tiszteket szomorúsággal fognák cselekedni, mely nem használna a népnek. (*)**

Zsid. 13 : 17.²⁰⁰

(*) Az Úr látván az ő szíveknek keserűségét, megverné azokat, az kik őket megszorítanak.

CSELÉDES EMBER TISZTI.

K. *Micsoda a cselédes embernek tisztí az ő cselédjéhez az isteni szolgálatnak dolgában?*

F. **Meghadni az ő házanépének, hogy megőrizzék az Úrnak útát. (n)**

I. Móz. 18 : 19.²¹⁰

(n) Ez végre kell őnéki istenes gyakorlást házában tartani, úgymint könyörgést, catechizálást, Szentírás-olvasást, és cselédjit a gyülekezetben is tartozik felszoktatni.

K. *Hát a külső dologra nézve micsoda?*

F. **Gondot viselni (o) azokrúl, akik az ő cselédje közé valók. I. Tim. 5 : 8.²¹¹**

(o) Tisztességes úton-módon.

K. *Micsoda az feleségnek tisztí ezekben?*

F. **Segétséggel lenni az ő (p) férjének.**

I. Móz. 2 : 18.²¹²

(p) Mind az isteni-félelemnek terjesztésében s mind az külső dolgokban.

K. *Micsoda az férfiúnak tisztí az ő feleségéhez?*

F. Véle lakni és szeretni őtet, mint az maga testét.

Ef. 5 : 28;²¹³ **I. Pét. 3 : 7.**²¹⁴

K. *Hát az asszonynak hivatalja az ő férjéhez micsoda?*

F. **Engedni annak, mint az Úrnak.** (q)

Ef. 5 : 22.²¹⁵

(q) Azaz jóakarattal és víg kedvvel.

K. *Micsoda tisztí annak, az kit Isten egyszersmind atyává is tött?*

F. **Haragra az ő gyermeket nem ingerleni (*), hanem nevelni őket fenylétékben és az Úrnak (r) intésében.** **Ef. 6 : 4.**²¹⁶

(*) Felettébb-való keménységet mutatván hozzájuk.

(r) Isteni félelemben, jó szokásban és tisztességes hivatalban.

K. *Az anyák tisztí ugyanitt micsoda?*

F. **Nevelni az ő magzatjokat és oktatni azokat.** (s)

I. Tim. 5 : 10;²¹⁷ **Péld. 31 : 1.**²¹⁸

(s) Salamon leírta a leckét, melyre őtet az ő anyja tanította volt.

K. *Micsoda az úrnak, asszonynak tisztí az ő szolgálóihoz, szolgálóihoz?* (t)

(t) A szolgákon, szolgálókon értettetnek azok, kik velünk egyetemben foglaltosok a mi dolgunkban, akar velünk lakjanak, akar másutt.

F. *Igazsággal és egyenlőséggel lenni hozzájuk.* (u)

Kol. 4 : 1.²¹⁹

(u) Amint az ő tisztességes szolgálatjok megérdemli, meggondolván azt, hogy az érdemes bérnek megtartása égben kiáltó bűn. Jak. 5 : 4.²²⁰

K. *Micsoda az magzatoknak tiszték az ő szüleihez?*

F. *Engedelmeseknek lenni azokhoz az Úrban.* (*)

Ef. 6 : 1.²²¹

(*) Szánakozásból, mindazáltal a kegyességnek megbántódása nélkül.

K. *Hát önköztök egymásnak mivel tartoznak?*

F. *Hogy öszve ne vesszenek.*

I. Móz. 45 : 24.²²²

K. *Micsoda a szolgáló tisztje?*

F. Szívnek együgyűségében és minden jó hűségben tetszeni erőlködni az ő uroknak, asszonyoknak, ha szintén kemények is azok: nemcsak szem előtt szolgálván, hanem tiszta szívvel félvén az Istent.

Ef. 6 :5;²²³ Tit. 2 : 10;²²⁴ I. Pét. 2 : 18;²²⁵

Kol. 3 : 22.²²⁶

AZ EGYES SZEMÉLYEKNEK TISZTEK.

- K. *Mi kívántatik a nőtelen személyektől?*
F. **Ha meg nem türtethetik magokat, házasodjanak meg, menjenek férjhez. (x)**

I. Kor. 7 : 9.²²⁷

(x) Közönséges parancsolat ez, minden rendre tartozik.

- K. *Mint kell megházasodni és férjhez menni?*
F. **Egyedül csak az Úrban. (y)**

I. Kor. 7 : 39.²²⁸

(y) A szüléknek megegyezésekből és az vallásra s isteni félelemre való szorgalmatos tekintetből.

AZ FELEBARÁTOKNAK EGYMÁSHOZ VALÓ TISZTEK.

K. *Mi kívántatik a felebarátoktól, kik együtt élnek és társalkodnak?*

F. Azon lenni, hogy egymást megbecsüljék és felindítsák az atyafiúi szeretetre és az jócselekedetekre.

Zsid. 10 : 24.²²⁹

K. *Micsoda indulattal kell lennünk azokra a dolgokra nézve, melyek az mi felebarátinkon esnek?*

F. Az örülőkkel örülnünk, a sírókkal pedig sírnunk kell. (z)

Róm. 12 : 15.²³⁰

(z) Készek lévén azoknak nyavalyájoknak megkönnyebbítésére, amennyiben tőlünk lehet és némely ügyökben ugyan erőnk felett is.
II. Kor. 8 : 3.²³¹

K. *Micsoda az jó felebarátnak haszna?*

F. **Jobb az a távul lévő atyafinál. (a)**

Péld. 27 : 10.²³²

(a) Akár az helyre, akár penig az indulatra nézve.

K. *Micsoda legjobb útja, melyen felebarátinkat a szeretetben hozzánk inkább megtartjuk?*

F. **Az kinek baráti vannak, tisztelni kell a barátságot.**

Péld. 14 : 21.²³³

K. *De ha néhánykor meg találunk vélek háborodni?*

F. **A nap az ti haragotokon le nem menjen.**

Ef. 4 : 26.²³⁴

K. *Hátha mindennap ingereltettetnének?*

F. **Ne győzöttessél meg a gonosztúl, hanem inkább a gonoszt jóval győzd meg.**

Róm. 12 : 21.²³⁵

K. *Mikor embernek sok ellenségi vannak, mint kell békességben élni?*

F. **Midőn jóakarattal vagyon az Úr valaki-**

nek utához, még ellenségit is jóakarókká
tészi ahhoz. (b)

Péld. 16 : 7.²³⁶

(b) Hanemha az Ur az ő bölcsességében
jobbnak tudja lenni minékünk,
hogy az gonosz embereknek go-
noszságokkal gyakoroltassunk.

K. *Hátha ember oly istentelen helyben lakik,
az hol többire senkivel nem barátkozhatik?*

F. **Azon légyen, hogy a gonosz, elfordult
nemzetségnek közötté fénljék, mint a szö-
vétnekek.**

Phil. 2 : 15.²³⁷

ALKUVÁSOKBAN VALÓ IGAZGATÁS.

K. *Mint kell magunkat az emberekkel való bánásunkban viselnünk?*

F. **Senkit semmi dologban sem elnyomnunk (c), sem meg nem kell csalnunk. (d)**

I. Thess. 4 : 6.²³⁸

(c) Ama kemény és mostoha vélek való bánással, minémű az zaklatás, uzsora, ajándékért való szolgálat etc.

(d) Ravasz és hegyes avagy mély praktikákkal, minémű az hamis mértékek, az rossz marhának mesterseges eladása nagy áron etc.

K. *Micsoda az regulája, tanúsága, mely által minden mi alkuvásunknak igazgattatniok kell?*

F. **Valamit mi akarnánk, hogy cselekedjenek velünk az emberek, mi is azt cselekedjük egyebekkel. Mát. 7 : 12.**²³⁹

GAZDAG EMBERNEK TISZTI.

K. *Micsoda a gazdag ember tisztí?*

F. **Tisztelni az Istent az ő gazdagságával.**

Péld. 3 : 9.²⁴⁰

K. *Miben cselekedhetni ezt főképpen?*

F. **Ha ember jó cselekedetekben léend gazdag és az adakozásra kész, hajlandó. (e)**

I. Tim. 6 : 18.²⁴¹

(e) Ingyen adván, mind kölcsön s mind egyébként. V. Móz. 15 : 8.²⁴² És néhánykor az adósságot is elengedvén. Neh. 5 : 9. etc.²⁴³

K. *Hány dologtúl kell a gazdagnak magát ójni?*

F. **Kettőtül: az elmének felfuvalkodásátúl és az reménségnek a bizonytalan gazdagságban vetésétül. (f) I. Tim. 6 : 17.**²⁴⁴

(f) Attúl a vélekedéstül, mintha ő azért, hogy gazdag, Isten kedvében volna és oly ember, az minéműnek kellene lenni.

166
K. *Minek kell a gazdag ember örömének
lenni?*

F. **Hogy megaláztattatott.** (g)

Jak. 1 : 10.²⁴⁵

(g) A gazdagság hívságának és vesze-
delmes voltának megismerése ál-
tal.

SZEGÉNY EMBER TISZTI.

K. *Micsoda a szegény ember tisztí?*

F. **Megtanulni és tudni, mint kelljen megaláz-
tatni, szükölködni, mint büvölködni.**

Phil. 4 : 12.²⁴⁶

K. *Melyik az a legjobb mesterség, mely által
ember bizonyossá tétetethetik, hogy vala-
míg él, utolsó szükségre nem jut?*

F. **Keresni elsőben az Istennek országát és
az ő igazságát. (h)**

Mát. 6 : 33.²⁴⁷

(h) Az életnek azt az újulását, mely az
Isten országának örököséhez illik.

K. *Miben áll a szegénynek öröme?*

F. **Hogy felmagasztaltatott, Isten fiává, leá-
nyává tétettetvén, kegyelem által. (i)**

Jak. 1 : 9.²⁴⁸

(i) Az az Szent Léleknek értelme abban
az helyben.

KOROS EMBEREKNEK TISZTEK.

K. *Micsoda a koros embereknek tiszték?*

F. **Hogy legyenek józanok, tisztességesek, mértékletesek. Az hitben, szeretetben és a tűrésben épek. (k)**

Tit. 2 : 2.²⁴⁹

(k) Ezek a tiszték mindenektől megkívántatnak, de kiváltképpen az öreg emberektől.

K. *Mikor az vénség dicsőségnek koronája? (l)*

(l) Azaz mikor érdemli meg leginkább az tisztességtételt?

F. **Mikor az az igazságnak utában találtatik. Péld. 16 : 31.**²⁵⁰

K. *Mi kívántatik az öreg asszonyoktól?*

F. **Hogy szentséghez illendő öltözettel éljenek, ne legyenek szitkosok, ne szolgáljanak az sok bornak, és az ifjú asszonyi állatokat bölcseségre tanítsák, hogy férjeket és magzatjokat szeressék.**

Tit. 2 : 3, 4.²⁵¹

AZ IFJAKNAK TISZTEK.

K. *Hány tisztei vannak az ifjú népnek?*

F. **Három kiváltképpen.**

K. *Melyik az első?*

F. **Megemlékezni az ő teremtetőjükrül. (m)**

Préd. 12 : 1.²⁵²

(m) Az ő virágjokban lévő esztendeje-
ket Istennek ismémentire és szol-
gálatjára szentelni.

K. *Micsoda az második?*

F. **Hogy józan elméjűvek, mértékletesek le-
gyenek és az ifjúságnak kívánságait el-
távoztassák.**

Tit. 2 : 6;²⁵³ **II. Tim. 2 : 22.**²⁵⁴

K. *Melyik az harmadik?*

F. **Az öregeket megböcsülni.**

III. Móz. 19 : 32.²⁵⁵

K. *Mivel jobbíthatja meg az ifjú az ő útját?*

F. **Az Isten beszédének megtartásával.**

Zsolt. 119 : 9.²⁵⁶

MINDENEKNEK SUMMÁJA.

K. *Micsoda rövid summája az ember egész minden tisztinek?*

F. **Az Istent félni (n), és az ő parancsolatit megtartani. (o)**

Praed. 12 : 13.²⁵⁷

(n) Szorgalmasan ójni embernek magát, hogy Istenét meg ne bántsa.

(o) Az ő kijelentett akaratjára vigyázni és azt az idvességnek utában tanácsosunknak tartani. Zsolt. 119 : 24.²⁵⁸

K. *Micsoda mindezeknek jutalma?*

F. **Aki ezeket cselekszi, megmarad mindörökké.**

Zsolt. 15 : 5.²⁵⁹

ISTENÉ EGYEDÜL A DICSŐSÉG
AMEN.

EGYNÉHÁNY SZÉP RÖVID KÖNYÖRGÉSEK.

melyeknek valamelyikét mindannyiszor el kell mondani, valamennyiszer ez LELKI ÁBÉCÉ-nek tanulásához és gyakorlásához kezdünk.

Világosságoknak édes Atyja, ki magad ígérted, hogy valakinek bölcseségre vagyon szüksége, kérjen Tetőled, kegyesen és rijogatas nélkül mindeneknek adó jó Istentől, és adatatik néki:¹ Mi, Uram, magunkban igen megvesztünk; az tudatlanságnak sűrű setétsége,² mint valami temérdek hályog, elfogta szemünket: mely miatt vakabbak vagyunk lelkünkben amaz vakon született Bartimaeusnál.³ Oh dicsőségnek Atyja, könyörülj rajtunk, és adjad nekünk az bölcsességnek és nyilatkozásnak lelkét az Úr Krisztus ismereti által: világosítsd meg elméinknek szemeit, hogy értessük az Ő hivataljának amaz reménségét és az Ő öröksége dicsőségének a szentekben temérdek dús gazdagságát. Hogy az mint a ben-

nünk lévő tudatlanság miatt a Te életedtől elidegenültünk volt,⁴ aszerént az Te akaratodnak idvességes értése által a valóságos szent élethez ismét hozzáédesedjünk.

A Te Fiadnak általa. Amen.

MÁS.

Oh mi Urunk, Istenünk, az kinek áldása nélkül minden szándék és erőlködés csak haszontalan,⁵ adj bőséges áldást onnan fejjül mostani igyekezetünkre. Bölcseség nélkül szűkölködünk, Uram, az Te bölcs Igéd által taníts meg minket. Adjad, hogy a Te szent beszédednek tiszta tejét mint mostan született csecsemők kívánhassuk; hogy azáltal mind az értelemben s mind az istenes szent életben inkább-inkább nevedhessünk,⁶ az Úr Jézus Krisztus által. Amen.

MÁS.

Az Te szent Törvényed, Uram, lelki tükör, mely a bűnöknek minden mocskait élőven kimutogatja bennünk.⁷ Adjad azért, kegyelmes Atyánk, hogy midőn az Te akaratodat szent-séges Igéből tanuljuk, ne légyünk olyak, mint az kik a tükörben bétékintvén a szennyet orcájokon meglátják, s azonban elfelejtik onnan lemosni, hanem inkább, hogy az miket tanulunk, megérthessük; amiket megértünk, szívünkben rejthessük, és életünknek megjobbításában is mentül hamarébb élőven kiábrázolni igyekezhessük, a Te Fiad, az mi édes Idvezítő Urunk által. Amen.

HÁLAADÁS AZ LELKI GYAKORLÁS UTÁN.

Kegyelmes Istenünk, ki az Te dicsíretedet a csecsemőknek szájok által rendelted végbevinni,⁸ Tebenned gyönyörködik az mi lelkünk, hogy ekképpen minket, kik természetünkben csak kölykök volnánk, méltóztatsz a fiaknak kenyerére,⁹ a Te szent akaratomnak idvesség értésére. Óh édes Atyánk, Istenünk, kegyelmezz meg a mi bűneinknek, és a Te hatalmas Lelkednek ereje által cselekedetképpen is azokban, az miket a Te szent Igédből tanultunk, vidd végben a Te dicsíretedet mi általunk, hogy a Te Igédnek ne csak hallói és tanulói, hanem cselekedői is lehessünk.¹⁰ Tartsd és áldd meg közönséges keresztyén Anyaszentegyházadat, fejedelmünket, fejedelemasszonyunkat, minden magokkal együtt. Áldd meg egyéb gondviselőinket is és minden híveidet. Siess, édes Jézusunk az Te országoddal belénk beszállani: hadd: amely életet a testben ez földön élünk, élhessük Te általad,

élő Istennek minket szerető és magát értünk halálra adó egyetlen-egy Fiában való hit által.¹¹ Hogy osztán mennyben is Teveled együtt éljünk, együtt dicsőüljünk és az állandó örökségben néked örökös társaid lehessünk.¹² Az kit szent Atyáddal és a Szent Lélekkel együtt éneki zengedezésünkkel, az mint Te megparancsoltad, akképpen tisztelünk:

Éneki felszóval, etc. Zsolt. 26 : 7, 8. rövid időkor; ha pedig ráérkezhetni: mindvégig. Így az 25. zsoltárt az első szakasztásig egyszer; másszor meg a többit. Gyakrabban pedig a 19. zsoltárt az 4. verstől fogva végig; avagy a 119-iknek valamelyik darabját vagy betűjét; avagy más alkalmatost.

MÁS.

Mi édes Istenünk, az Úr Jézus Krisztusban szerelmes Atyánk! Az Te kedves apostolod által adod értésünkre, mely igen haragszol Te azokra, az kik a gyakor tanításokra semmit az tudományban nem öregbülnek;¹³ az kik öregbülnek is penig, ha azáltal meg nem jobbulnak, örök tűzzel fizetsz Te az ilyeneknek. Oh, irgalmas Urunk, könyörülj rajtunk, ne mi légyünk amaz megvettetett és a megátkozásához közelgető föld, mely a sokszori szép zsíros záporok után is ugyancsak töviset és bojtorjánt terem;¹⁴ hanem inkább az igazságnak amaz doktorát sziveinkben elküldvén,¹⁵ segéld fel erőtelenségünket:¹⁶ hadd teljünk bé az Te sűrű szép oktatásidnak záporesőire minden bölcseséggel,¹⁷ a Krisztus beszédének bővséges bennünk lakása által.¹⁸ Hogy sovány szívünknek földje azzal megzsírosodván, Te néked, untalan velünk bajlakodó édes Urunknak illendő sok szép termésekkel meggyümöl-

csezhessünk életünknek minden részeiben,¹⁹ és osztán amaz örök áldásnak Tetőled mi is részesi lehessünk örökkön-örökké, a Krisztus által. Amen.

Mindjárt az zsoltáréneklés következők ezután is, aszerént, az mint feljebb megjegyeztetett.

VÉGE.

JEGYZETEK.

¹ Ezeket ha eleikbe adod az atyafiaknak, Krisztus Jézusnak jó szolgája leszel, táplálkozván a hitnek és jó tudománynak beszédeivel, amelyet követtél. I. Tim. 4:6.

² Hiszen te gyűlölöd a fenyítést, és hátad mögé veted rendelésimet! Zsolt. 50:17.

³ Mert megjelent az Isten idvezítő kegyelme minden embernek, amely arra tanít minket, hogy megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon. Tit. 2:11—12.

⁴ Az igazak ösvénye pedig olyan, mint a hajnal világossága, mely minél tovább halad, annál világosabb lesz, a teljes délig. *Péld. 4:18.* (Az eredetiben *Péld. 4:13.*)

⁵ Csakhogy a Krisztus evangéliumához méltóan viseljétek magatokat, hogy akár odamenvén és látván titeket, akár távol lévén, azt halljam dolgaitok felől, hogy megállotok egy lélekben, egy érzéssel viaskodván az evangélium hitéért. Fil. 1:27.

⁶ Teremté tehát az Isten az embert az ő képére. Isten képére teremté őt: férfiúvá és asszonnyá teremté őket.

⁷ Hálaadó zsoltár. Vígan énekelj az Úrnak te egész föld! Szolgáljatok az Úrnak örvendezéssel, menjetek eléje vígassággal. Tudjátok meg, hogy az

Úr az Isten; ő alkotott minket és nem magunk; az ő népe és az ő legelőinek juhaink vagyunk.

⁸ Én vagyok az Alfa és az Omega, kezdet és vég, ezt mondja az Úr, aki van és aki vala és aki eljövendő, a mindenható.

⁹ Én bizony tudom, hogy nagy az Úr, és a mi Urunk minden istennél különb.

¹⁰ És monda Isten Mózesnek: *Vagyok, aki Vagyok.* És monda: Így szólj Izráel fiaihoz: A *Vagyok* küldött engem ti hozzátok.

¹¹ Mert hárman vannak, akik bizonyosságot tesznek a mennyben, az Atya, az Ige és a Szent Lélek: és ez a három egy.

¹² Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és az Isten vala az Ige.

¹³ Mindazonáltal nekünk egy Istenünk van, az Atya, akitől van a mindenség, mi is ő benne; és egy Urunk, a Jézus Krisztus, aki által van a mindenség, mi is ő általa.

¹⁴ Mindent teremtett az Úr az ő maga céljára; az istentelent is a büntetésnek napjára.

¹⁵ És formálta vala az Úr Isten az embert a földnek porából, és lehellett vala az ő orrába életnek lehelletét. Így lőn az ember élő lélekké.

¹⁶ Orcád veritékével ogyed a te kenyeredet, míglen visszatérsz a földbe, mert abból vétettél: mert por vagy te s ismét porrá leszel.

¹⁷ Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremtett: férfiúvá és asszonnyá teremté őket.

¹⁸ És felöltözteté az új embert, mely Isten szerint teremtett igazságban és valóságos szentségben.

¹⁹ Mert mindnyájan vétkeztek, és szükölködnek az Isten dicsősége nélkül.

²⁰ Valaki a bűnt cselekszi, az a törvénytelenséget is cselekszi; a bűn pedig a törvénytelenység.

²¹ És megnyilatkoznak mindkettőjüknek szemei s észrevevők, hogy mezítelenek; figefa levelet akgatának azért össze, és körülköttöket csinálnak magoknak.

²² És vetteték a nagy sárkány, ama régi kígyó, aki neveztetik ördögnek és a Sátánnak, ki mind az egész föld kerekességét elhiteti, vetteték a földre, és az ő angyalai is övele levettetének.

²³ A kígyó pedig ravaszabb vala minden mezei vadnál, melyet az Úr Isten teremtett vala és monda az asszonynak: Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kertnek egy fájáról se egyetek?

²⁴ Ti az ördög atyától valók vagytok, és a ti atyátok kívánságait akarják teljesíteni. Az ember ölő volt kezdettől fogva, és nem állott meg az igazságban, mert nincsen ő benne igazság. Mikor hazugságot szól, a sajátjából szól, mert hazug és hazugság atyja.

²⁵ Annakokáért, miképen egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképen a halál minden emberre elhatott, mivel-hogy mindenek vétkeztek.

²⁶ Bizonyára azért, miképen egynek bűnesete által minden emberre elhatott a kárhozat: azonképen egynek igazsága által minden emberre elhatott az életnek megigazulása.

²⁷ Akik között forgolódtunk egykor mi is mindnyájan a mi testünk kívánságaiban, cselekedvén a testnek és a gondolatoknak akaratját, és természet szerint haragnak fiai valánk, mint egyebek is.

²⁸ Mert ismerem az én bűneimet, és az én vétkem szüntelen előttem forog.

121

²⁹ Nem, mondom néktek; sőt inkább, ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképen elvesztek.

³⁰ Azért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az; a régiek elmultak, imé újjá lett minden.

³¹ Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de az ő lelkében kárt vall? Avagy micsoda váltságot adhat az ember az ő lelkéért?

³² És nincsen senkiben másban idvesség: mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk.

³³ És felelvén az angyal monda néki: A Szent Lélek száli te reád, és a Magasságosnak ereje árnyékoz meg téged, azért ami születik is szentnek hivatik, Isten Fiának. (Az eredetiben hibásan: *Luk. 3:35.*)

³⁴ Akiké az atyák, és akik közül való test szerint a Krisztus, aki mindeneknek felette örökké áldandó Isten.

³⁵ És járjatok szeretetben, miképen a Krisztus is szeretett minket, és adta Önmagát miérettünk ajándéknak és áldozatul az Istennek, kedves jó illatul.

³⁶ Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

³⁷ Tőle vagytok pedig ti a Jézus Krisztusban, ki bölcseségül lőn nekünk Istentől, és igazságul, szentségül és váltságul.

³⁸ Mert áron vétettetek meg; dicsőítsétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi.

³⁹ Hanem drága véren, mint hibátlan és szep-lőtelen bárányén, a Krisztusén.

⁴⁰ Az Ő emberi testében a halál által, hogy mint szenteket, tisztákat és feddhetetleneket állasson titeket Ő maga elé.

⁴¹ Mert azt, aki bünt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk ő benne.

⁴² A mennyekben néktek eltett reménységért, amelyet már előbb hallottatok az igazság beszédében, mely az evangyéliom.

⁴³ És monda az angyal nékik: Ne féljeteK, mert imé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen.

⁴⁴ Valakik pedig befogadák őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, akik az ő nevében hisznek.

⁴⁵ És mi elhittük és megismertük, hogy te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia.

⁴⁶ Senki sem jöhet én hozzám, hanemha az Atya vonja azt, aki elküldött engem; én pedig feltámasztom azt az utolsó napon.

⁴⁷ Jézus pedig monda nékik: Én vagyok az életnek ama kenyere; aki hozzám jő, semmiképen meg nem éhezik és aki hisz bennem, meg nem szomjúhozik soha.

⁴⁸ Mimódon hívják azért segítségül azt, akiben nem hisznek? Mimódon hisznek pedig abban, aki felől nem hallottak? Mimódon hallanánk pedig prédikáló nélkül? Mimódon prédikálnak pedig, ha el nem küldetnek? Amiképen meg van írva: Mily szépek a békesség hirdetőknak lábai, akik jókat hirdetnek.

⁴⁹ És egy Lidia nevű Thiatira városbeli biborárús asszony, ki féli vala az Istent, hallgata reánk. Ennek az Úr megnyitá szívét, hogy figyelmezzon azokra, amiket Pál mond vala.

⁵⁰ Ugyanazért mi is hálát adunk az Istennek szüntelenül, hogy ti befogadván az Istennek ál-

talunk hirdetett beszédét, nem úgy fogadtátok, mint emberek beszédét, hanem mint Isten beszédét (aminthogy valósággal az is), a mely munkálkodik is tibennetek, akik hisztek.

⁵¹ Kísértsétek meg magatokat, ha a hitben vagytok-é? magatokat próbáljátok meg. Avagy nem ismeritek-é magatokat, hogy a Jézus Krisztus bennetek van? Kivévéen, ha méltatlanok vagytok.

⁵² És semmi különbséget sem tett mi köztünk és azok között, a hit által tisztítván meg azoknak szívét.

⁵³ Csalárdabb a szív mindennél, és gonosz az; kicsoda ismerhetné azt?

⁵⁴ És látá az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz.

⁵⁵ Imádkozzatok érettünk. Mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy jó lelkiismeretünk van, igyekeztvén mindenekben tisztességesen forgolódni. (Az eredetiben hibásan *Zsid. 13. 16.*)

⁵⁶ Igaz ez a beszéd, és akarom, hogy ezeket erősítsed, hogy igyekezzenek jócselekedetekkel előljárni azok, akik Istenben hívökké lettek. Ezek jók és hasznosak az embereknek.

⁵⁷ Gyertyát sem azért gyűjtanak, hogy a véka alá, hanem, hogy gyertyatartóba tegyék és fényl-jék mindazoknak akik a házban vannak.

⁵⁸ Ne tolvajkodjanak, hanem teljes jó hűséget tanúsítsanak, hogy a mi megtartó Istenünknek tudományát ékesítsék mindenben.

⁵⁹ Annakokáért atyámfiaik, igyekezzetek inkább a ti elhivatástokat és kiválasztásotokat erőssé tenni, mert ha ezeket cselekszitek, nem ütköztök meg soha.

⁶⁰ Megjelentette néked, óh ember, mi legyen a jó és mit kíván az Úr te tőled! Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot, és hogy alázatosan járj a te Isteneddel.

⁶¹ Akkor nem szégyenülnék meg, ha figyelnék minden parancsolatodra.

⁶² És ott vala az Úrral negyven nap és negyven éjjel: kenyeret nem evett, vizet sem ivott. És felírta a táblákra a szövetség szavait, a tíz parancsolatot.

⁶³ Jézus pedig monda néki: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat.

⁶⁴ Mert tudjuk, hogy a törvény lelki: de én testi vagyok, a bűn alá rekesztve.

⁶⁵ Nem mintha magunktól volnának alkalmasok valamit gondolni, úgy mint magunkból; ellenkezőleg a mi alkalmasok voltunk az Istentől van.

⁶⁶ Mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jókedvéből.

⁶⁷ Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van, Isten ajándéka ez; nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék.

⁶⁸ És mi mindnyájan olyanok voltunk, mint a tisztátalan, és mint megfertéztetett ruha minden mi igazságunk, és elhervadáink, mint a falomb mindnyájan, és álnokságaink, mint a szél, hordának el bennünket. (Az eredetiben hibásan: *Ézs. 64: 6.*)

⁶⁹ Hogyha pedig kegyelemből, akkor nem cselekedetekből: különben a kegyelem nem volna többé kegyelem. Hogyha pedig cselekedetekből, akkor

nem kegyelemből: különben a cselekedet nem volna többé cselekedet.

⁷⁰ Továbbá pedig kérünk titeket, atyámfiai, és intünk az Úr Jézusban, hogy a szerint, amint tölnünk tanultátok, mimódon kell forgolódnotok és Istennek tetszenetek: mindinkább gyarapodjatok:

⁷¹ Meglássátok azért, mimódon hallgatjátok, mert akinek van, annak adatik; és akinek nincs, még a mijét gondolja is hogy van, elvételik tőle.

⁷² Mint most született csecsemők, a tiszta, hamisítatlan tej után vágyakoztatok, hogy azon növekedjete.

⁷³ Amelyik pedig a jó földbe esett, ezek azok, akik a hallott igét tiszta és jó szívvel megtartják és gyümölcsöt teremnek béketűréssel.

⁷⁴ Ezek pedig nemesb lelkűek valának a Thessalonikabelieknél, úgy mint kik bevevék az igét teljes készséggel, naponként tudakozódva az írásokat, ha úgy vannak-é ezek.

⁷⁵ Mindent megpróbáljatok; ami jó azt megtartásátok.

⁷⁶ Mely igen szeretem a te törvényedet, egész napestig azon gondolkozom.

⁷⁷ Elmélkedem a régi napokról, a hajdankor éveiről.

⁷⁸ Mária pedig mind ez igéket megtartja és szívében forgatja vala.

⁷⁹ És gyakoroljad ezekben a te fiaidat, és szólj ezekről, mikor a te házában ülsz, vagy mikor úton jársz, és amikor lefekszel, és amikor felkelsz.

⁸⁰ Ti pedig szerettem, épülvén a ti szentséges hitetekben, imádkozván Szent Lélek által.

⁸¹ Anna pedig felele és monda néki: Nem, Uram! bánatos lelkű asszony vagyok én; sem bort, sem részegítő italt én nem ittam, csak szívemet öntöttem ki az Úr előtt.

⁸² Bízattok őbenne mindenkor, ti népek, öntsétek ki előtte szívetekeket, Isten a mi menedékünk. (Az eredetiben hibásan: *Zsolt. 62 : 8.*)

⁸³ Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus.

⁸⁴ Hasonlatosképen pedig a Lélek is segítségére van a mi erőtlenségünknek. Mert azt, amit kérünk kell, a mint kellene, nem tudjuk; de maga a Lélek esedezik mi értünk kimondhatatlan fohászzkodásokkal.

⁸⁵ Ti azért imádkozzatok: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved; stb.

⁸⁶ És a körülmetélkedés jegyét körülmetéletlenségében tanúsított hite igazságának pecsétjével nyerje: hogy atyja legyen mindazoknak, akik körülmetéletlen létökre hisznek, hogy azoknak is tulajdoníttassék az igazság.

⁸⁷ Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében.

⁸⁸ Mert én az Úrtól vettem, amit néktek előtökbe is adtam: hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, melyen elárultaték, vette a kenyeret, stb.

⁸⁹ Nem az igazságnak cselekedeteiből, amelyet mi cselekedtünk, hanem az ő irgalmasságából tartott meg minket az újjászületésnek fürdője és a Szent Lélek megújítása által.

⁹⁰ A mi minket is megtart most képmás gyanánt, mint keresztség, ami nem a test szennyének lemosása, hanem a jó lelkiismeret keresése Isten iránt, a Jézus Krisztus feltámadása által.

⁹¹ Mennyivel inkább Krisztusnak a vére, aki örökkévaló Lélek által önmagát áldozta fel ártatlanul Istennek; megtisztítja a ti lelkiismeretekeket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljatok az élő Istennek.

⁹² Hogy majd Önmaga elébe állítsa dicsőségben az egyházat, úgyszólván ne legyen szeplő vagy sömörögzés vagy valami afféle, hanem, hogy legyen szent és feddhetetlen.

⁹³ Aki önmagát adta miérettünk, hogy megváltson minket minden hamisságtól, és tisztítsa önmagának kiváltképpen való népet, jó cselekedetekre igyekezőt.

⁹⁴ Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljövend.

⁹⁵ Próbálja meg azért az ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből és úgy igyék abból a pohárból.

⁹⁶ Erősítve a tanítványok lelkét, intvén, hogy maradjanak meg a hitben, és hogy sok háborúságon által kell nekünk az Isten országába bemennünk.

⁹⁷ Jó nékem, hogy megaláztál, azért, hogy megtanuljam a te rendelésidet.

⁹⁸ Mindenekelőtte megaláztattam, tévelyegtem vala; most pedig vigyázok a te szódra.

⁹⁹ De mikor ítéltetünk, az Úrtól taníttatunk, hogy a világgal együtt el ne kárhoztassunk.

¹⁰⁰ Elmegyek, visszatérek helyemre, mígnem megismerik, hogy vétkeztek, és keresni fogják az én orzámot. Nyomorúságban keresnek majd engem!

¹⁰¹ Hogy a ti kipróbált hitetek, ami sokkal becsebb a veszendő, de tűz által kipróbált arany-nál, dicséretre, tisztességre és dicsőségre méltónak találtassék a Jézus Krisztus megjelenésekor.

¹⁰² És hogy a kijelentések nagysága miatt el ne bizakodjam, tövis adatott nékem a testembe, a Sátán angyala, hogy gyötörjön engem, hogy felet-tébb el ne bizakodjam.

¹⁰³ Hanem mindenki kísértetik, amikor vonja és édesgeti a tulajdon kívánsága.

¹⁰⁴ Monda pedig az Úr: Simon! Simon! imé a sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát.

¹⁰⁵ Józanok legyetek, vigyázzatok; mert a ti el-lenségetek, az ördög, mint ordító oroszlán szerte jár, keresvén kit elnyeljen.

¹⁰⁶ Öltözzétek föl az Isten minden fegyverét, hogy megállhassatok az ördögnek minden ravasz-ságával szemben.

¹⁰⁷ Mert a nékem adott kegyelem által mondom mindenkinek közöttetek, hogy feljebb ne bölcsel-kedjék, mint ahogy kell bölcselkedni; hanem jó-zanon bölcselkedjék, amint az Isten adta kinek-kinek a hit mértékét.

¹⁰⁸ De én imádkoztam érted, hogy el ne fogyat-kozzék a te hited; te azért idővel megtérvén, a te atyádfiait erősítsed.

¹⁰⁹ De nemcsak ő érettök könyörgök, hanem azokért is, a kik az ő beszédökre hisznek majd én bennem.

¹¹⁰ Ti az Istentől vagytok fiacskáim, és legyöz-tétek azokat, mert nagyobb az, aki bennetek van, mint az, aki e világban van.

¹¹¹ Akikben e világ istene megvakította a hitet-lenek elméit, hogy ne lássák a Krisztus dicsőséges evangyéliomának világosságát, aki az Isten képe.

¹¹² Én pedig éltem régen a törvény nélkül, de ama parancsolatnak eljövételével felelevenedék a bűn. De látok egy másik törvényt az én tagjaimban, mely ellenkezik az elmém törvényével, és engem rabul ad a bűn törvényének, mely van az én tag-jaimban.

¹¹³ Mert a test a lélek ellen törekedik, a lélek

pedig a test ellen; ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy ne azokat cselekedjétek, amiket akartok.

¹¹⁴ Minden féltett dolognál jobban őrizd meg szívedet, mert abból indul ki minden élet.

¹¹⁵ És ezt mondá nékem: Elég néked az én kegyelmem; mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el. Nagy örömet dicsekszem ezért az én erőtlenségeimmel, hogy a Krisztus ereje lakozzék én bennem.

¹¹⁶ És azon a napon, azt mondja a Seregeknek Ura, amelyet én szerzek, tulajdonommá lesznek és kedvezek nékik, amint kiki kedvez a maga fiának, aki szolgálja őt.

¹¹⁷ Mert ha a készség megvan, a szerint kedves az, amije kinek-kinek van, és nem a szerint a mije nincs.

¹¹⁸ Ha elesik, nem terül el, mert az Úr támogatja kezével.

¹¹⁹ Boldogok vagytok, ha szidalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek értem.

¹²⁰ Mert senki se szenvedjen közületek, mint gyilkos, vagy tolvaj, vagy gonosztevő, vagy mint más dolgába avatkozó.

¹²¹ Magatokat a pogányok közt jól viselvén, hogy amiben rágalmaznak titeket, mint gonosztevőket, a jó cselekedetekből, ha látják azokat, dicsőítsék az Istent a meglátogatás napján.

¹²² Egészséges, feddhetetlen beszédet; hogy az ellenfél megcségyenyüljön, semmi gonoszt sem tudván rólatok mondani.

¹²³ Örüljétek és örvendeztetek, mert a ti jutalmatok bőséges a mennyekben: mert így háborgatták a prófétákat is, akik előttetek voltak.

¹²⁴ Nézvén a hitnek fejedelmére és bevégezőjére Jézusra, aki az előtte levő öröm helyett, megvetve

150
a gyalázatot, keresztet szenvedett, s az Isten királyi székének jobbára ült.

¹²⁵ Megnémultam, nem nyitom fel szájamat, mert te cselekedted. (Az eredetiben tévesen: *Zsolt. 39 : 9.*)

¹²⁶ Akkor monda Amásia az Isten emberének: De mit tegyünk a száz talentum ezüsttel, amelyet Izráel seregének adtam? És felele az Isten embere: az Úr néked annál sokkal többet adhat.

¹²⁷ Minden napjai a szegénynek nyomorúságosak; a vídám elméjűnek pedig szünetlen lakodalma van.

¹²⁸ Mert a mi dicsekedésünk ez, lelkiismeretünk bizonyosága, hogy isteni őszinteséggel és tisztasággal, nem testi bölcseséggel, hanem Isten kegyelmével forgolódtunk a világon, kiváltképen pedig ti köztetek.

¹²⁹ Vétkemet bevallám néked, bűnömet el nem fedeztem. Azt mondtam: Bevallom hamisságomat az Úrnak — és te elvetted rólam bűneimnek terhét.

¹³⁰ Mert ő szabadít meg téged a madarásznak töréből, a veszedelmes dögvésztől.

¹³¹ Ezekután találkozék vele Jézus a templomban, és monda néki: Imé meggyógyultál; többé ne vétkezzél, hogy rosszabbul ne legyen dolgod.

¹³² Uram! a te szemeid avagy nem a hűségre néznek-é? Megverted őket, de nem bántódtak; tönkretetted őket, de nem akarják felvenni a dorgálást; orczáik keményebbekké lettek a kősziklánál; nem akartak megtérni.

¹³³ Se búbájos, se ördöngösöktől tudakozó, se titokfejtő, se halottidéző. Mert mind utálja az Úr, aki ezeket műveli, és az ilyen utálatosságokért űzi ki őket az Úr, a te Istened te előled.

¹³⁴ Sőt inkább ne cselekedjük-e a rosszat, hogy abból jó származzék? — amint minket rágalmaznak, és amint némelyek mondogatják, hogy mi így beszélünk, akiknek kárhoztatása igazságos.

¹³⁵ Naponként halál révén állok. A veletek való dicsekedésre mondom, mely van nékem a Krisztus Jézusban a mi Urunkban.

¹³⁶ Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam.

¹³⁷ Halál! hol a te fulánkod? Pokol! hol a te diadalmad? A halál fulánkja pedig a bűn; a bűn ereje pedig a törvény.

¹³⁸ És az Isten eltöröl minden könnyet az ő szemeikről; és a halál nem lesz többé; sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak.

¹³⁹ Bánjátok meg azért és térjete meg, hogy eltöröltessenek a ti bűneitek, hogy így eljöjjenek a felüdülés idei az Úrnak színétől.

¹⁴⁰ Nemcsak ez pedig, hanem magok a Lélek zsengejének birtokosai, mi magunk is fohászko-dunk magunkban, várván a fiúságot, a mi tes-tünknek megváltását.

¹⁴¹ Ne sóhajtozzatok egymás ellen, atyámfiai, hogy el ne ítéltessetek, imé a Bíró az ajtó előtt áll.

¹⁴² Mikor pedig eljő az embernek Fia az ő dicsőségében és övele mind a szent angyalok, akkor beül majd az ő dicsőségének királyiszékébe.

¹⁴³ És elébe gyűjtetnek mind a népek, és el-választja őket egymástól, miként a pásztor el-választja a juhokat a kecskéktől.

¹⁴⁴ Azokban a napokban pedig eljőve Keresz-telő János, aki prédikál vala Judea pusztájában. És ezt mondja vala: Térjete meg, mert elköze-

lített a mennyeknek országa. (Az eredetiben tévesen: *Mát. 3:21.*)

¹⁴⁵ És mikor kiereszti az ő juhait, elöttök megy; és a juhok követik őt, mert ismerik az ő hangját. Az én juhaim hallják az én szómat, és én ismerem őket, és követnek engem.

¹⁴⁶ De ti nem hisztek, mert ti nem az én juhaim közül vagytok. Amint megmondtam néktek.

¹⁴⁷ Akkor ezt mondja a király a jobbkeze felől állóknak: Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettet a világ megalapítása óta.

¹⁴⁸ Akkor szól majd az ő balkeze felől állókhöz is: Távozzatok tőlem, ti átkozottak, az örök tűzre, amely az ördögnek és az ő angyalainak készítettet.

¹⁴⁹ És ha majd elmegyek és helyet készítek nektek, ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket; hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.

¹⁵⁰ Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak; ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg.

¹⁵¹ Te tanítasz engem az élet ösvényére, teljes öröm van tenálad; a te jobboldon gyönyörűségek vannak örökké. (Az eredetiben tévesen: *Zsolt. 16:12.*)

¹⁵² Akik meg fognak lakolni örök veszedelemmel az Úr ábrázatától, és az ő hatalmának dicsőségétől.

¹⁵³ A kik várjátok és sóvárogjátok az Isten napjának eljövetelét, a melyért az egek tűzbe borulva felbomlanak, és az elemek égve megolvadnak!

¹⁵⁴ Ezt mondja, a ki bizonyágot tesz: Bizony hamar eljövök. Ámen, bizony jövel Uram Jézus!

¹⁵⁵ De én hozzád rimánkodom, Uram, és jó reggel elédbe jut az én imádságom. (Az eredetiben tévesen: *Zsolt. 88 : 1.*)

¹⁵⁶ Én pedig éneklek a te hatalmadat, és reggelenként zengem a te kegyelmességedet; mert váram voltál és menedékem az én nyomorúságom napjain. (Az eredetiben tévesen: *Zsolt. 59 : 16.*)

¹⁵⁷ Hasonlatosképpen az asszonyok tisztességes öltözetben, szemérmertességgel és mérsékletességgel ékesítsék magokat; nem hajfonatokkal és arannyal vagy gyöngyökkel vagy drága öltözékekkel, hanem, a mint illik az istenfélelmet valló asszonyokhoz, jó cselekedetekkel.

¹⁵⁸ És becsületbeli dolognak tartásotok, hogy csendes életet folytassatok, saját dolgaitoknak utána lássatok, és tulajdon kezeitekkel munkálkodjatok, amiként rendeltük néktek.

¹⁵⁹ Az ilyeneknek azonban rendeljük és kérjük őket a mi Urunk Jézus Krisztusra, hogy csendesen munkálkodva, a magok kenyerét egyék.

¹⁶⁰ Orcád veritékével egyed a te kenyeredet, míglen visszatérsz a földbe, mert abból vétettél: mert por vagy te, s ismét porrá leszesz.

¹⁶¹ És járt Énokh az Istennel, minekutána Methuséláht nemzette, háromszáz esztendeig; és nemze fiaikat és leányokat.

¹⁶² A ti beszédetek mindenkor kellemetes legyen, sóval fűszerezetti; hogy tudjátok, hogy mimódon kell néktek kinek-kinek megfelelnetek.

¹⁶³ Azért levetvén a hazugságot, szóljatok igazságot, kiki az ő felebarátjával: mert egymásnak tagjai vagyunk.

¹⁶⁴ Sem undokság, vagy bolond beszéd, vagy trágárság, melyek nem illenek: hanem inkább hálaadás.

¹⁶⁵ Mindeneknek előtte pedig ne esküdjeteK,

154
atyámfiái, se az égre, se a földre, se semmi más esküvéssel. Hanem legyen a ti igenetek igen, és a nem nem; hogy kárhoztatás alá ne essetek.

¹⁶⁶ Semmi rothadt beszéd a ti szátokból ki ne származzék, hanem csak amely hasznos a szükségés építésre, hogy áldásos legyen a hallgatóknak. (Az eredetiben tévesen: *Ef. 4: 33.*)

¹⁶⁷ A szentekben, akik e földön vannak és a felségeseben, bennök van minden gyönyörűségem.

¹⁶⁸ És mikor megparancsolá a sokaságnak, hogy üljenek le a fűre, vevé az öt kenyeret és két halat, és szemeit az égre emelvén, hálákat ada; és megszegvén a kenyereket, adá a tanítványoknak, a tanítványok pedig a sokaságnak.

¹⁶⁹ De vigyázatok magatokra, hogy valamikor meg ne nehezédjék a ti szívetek dobzódásnak, részégségnek és az élet gondjainak miatta, és váratlanul reátok ne jöjjön az a nap:

¹⁷⁰ És citera, lant, dob, síp és bor van lakodalmokban, de az Úrnak dolgát nem tekintik meg, és nem látják kezeinek cselekedetét.

¹⁷¹ Amint pedig betelének, monda az ő tanítványainak: Szedjétek össze a megmaradt darabokat, hogy semmi el ne vesszen.

¹⁷² Áron is megvegyétek az alkalmatosságot, mert a napok gonoszok.

¹⁷³ Ideje van a sírásnak és ideje a nevetésnek; ideje a jajgatásnak és ideje a szökdelésnek.

¹⁷⁴ Továbbá, Atyámfiái, a mik csak igazak, a mik csak tisztességesek, a mik csak igazságosak, a mik csak tiszták, a mik csak kedvesek, a mik csak jóhírűek; ha van valami erény és van valami dicséret, ezekről gondolkodjatok.

¹⁷⁵ Mindenkor örüljétek.

Szüntelen imádkozzatok.

¹⁷⁶ Ne káromoltassék azért a ti javatok.

¹⁷⁷ Haragudjatok, de ne vétkezzetek: beszéljete szívetekkel a ti ágyasházatokban és csillapodjatok!

¹⁷⁸ Figyeltem és hallottam: nem igazán beszélnek, senki sincs, aki megbánja az ő gonoszságát, ezt mondván: Mit cselekedtem? Mindnyájan az ő futópályájukra térnek, mint a harcra rohanó ló.

¹⁷⁹ Én az Istenhez kiáltok, és az Úr megszabadít engem.

¹⁸⁰ Édes az álom a munkásnak, akár sokat, akár keveset egyék; a gazdagnak pedig bővölködése nem hagyja őt aludni. (Az eredetiben hibásan: *Praed. 5 : 11.*)

¹⁸¹ Boldog ember, aki megnyerte a bölcseséget, és az ember, aki értelmet szerez.

¹⁸² Ne szeresd az álmot, hogy ne légy szegény; nyisd fel a te szemeidet, és megelégszel kenyérrel.

¹⁸³ Áldott az Úr, atyáink Istene, aki erre indítá a király szívét, hogy megékesítse az Úr házát, mely Jeruzsálemben van.

¹⁸⁴ Mert Isten szolgálja ő, a te javadra. Ha pedig a gonoszt cselekszed, félj: mert nem ok nélkül viseli a fegyvert: mert Isten szolgálja, bosszúálló a haragra annak, aki gonoszt cselekszik.

¹⁸⁵ Akár helytartóknak, mint akiket ő küld a gonosztevők megbüntetésére, a jól cselekvőknek pedig dicséretére.

¹⁸⁶ És szemelj ki magad az egész nép közül derék, istenfélő férfiakat, igazságos férfiakat, akik gyűlölik a haszonlesést, és tedd közöttük előljárókká, ezredesekké, századosokká, ötvenedesekké és tizedesekké.

¹⁸⁷ Annakokáért szükség engedelmeskedni, nemcsak haragért, hanem a lelkiismeretért is.

¹⁸⁸ Királyokért és minden méltóságban lévőkért,

130
hogy csendes és nyugalmas életet éljünk, teljes istenfélelemmel és tisztességgel.

¹⁸⁹ Még a te gondolatodban is, a királyt ne átkozd, és a te ágyasházadban is gonoszt a gazdagnak ne mondj: mert az égi madár is elviszi a szót, és a szárnyas állat is bevádolná a te beszédedet. (Az eredetiben tévesen: *Praed. 10: 18.*)

¹⁹⁰ Föld az Urat, fiam, és a királyt, a pártütők közé ne elegyedjél.

¹⁹¹ És mondjátok meg Arkhippusnak: Vigyázz a szolgálatra, melyre vállalkoztál az Úrban, hogy azt betöltsed.

¹⁹² Kőfalaidra, Jeruzsálem, őrizőket állattam, egész nap és egész éjjel szüntelen nem hallgatnak: ti, kik az Urat emlékeztetitek, ne nyugodjatok!

¹⁹³ Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szent Lélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett.

¹⁹⁴ Szorgalmasan megismered a te juhaid külsejét, gondold a nyájakra.

¹⁹⁵ A míg oda megyek, legyen gondod a felolvasásra, az intésre és a tanításra.

¹⁹⁶ Egy harcos sem elegyedik bele az élet dolgaiba; hogy tessék annak, a ki őt harcossá avatta.

¹⁹⁷ Hirdesd az igét, állj elő vele alkalmas, alkalmatlan időben, ints, feddj, buzdíts teljes béketűrésel és tanítással.

¹⁹⁸ A ki pedig az igére taníttatik, közölje minden javát tanítójával.

¹⁹⁹ Senki a te ifjúságodat meg ne vesse; hanem légy példa a hívőknek a beszédben, a magaviseletben, a szeretetben, a lélemben, a hitben, a tisztaságban. (Az eredetiben tévesen: *I. Tim. 4: 2.*)

²⁰⁰ Ha ezt mondom a hitetlennek: Hitetlen, halálnak halálával halsz meg; és te nem szólándasz,

hogy visszatérítsd a hitetlent az ő útjáról: az a hitetlen vétke miatt hal meg, de vérét a te kezedből kívánom meg.

²⁰¹ Aki a tudomány szerint való igaz beszédhez tartja magát, hogy inthessen az egészséges tudománnyal és meggyőzhesse az ellenkezőket.

²⁰² Engedelmeskedjete elöljáróitoknak és fogadjatok szót, mert ők vigyáznak lelkeitekre, mint számadók; hogy ezt örömmel műveljék és nem bánkódva, mert ez néktek nem használ.

²⁰³ És az ő munkájokért viseltessetek irántok megkülönböztetett szeretettel. Egymással békességben éljete.

²⁰⁴ Aki pedig az ígére taníttatik, közölje minden javát tanítójával.

²⁰⁵ Én érettem is, hogy adassék nékem szó számnak megnyitásakor, hogy bátorsággal ösmertessem meg az evangyéliom titkát.

²⁰⁶ Presbiter ellen vádat ne fogadj el, hanem csak két vagy három tanúbizonyságra.

²⁰⁷ Hogyha pedig megérkezik Timótheus, meglássátok, hogy bátorságos maradása legyen nálatok, mert az Úrnak dolgát cselekszi, mint én is.

²⁰⁸ A szentek tökéletesbítése céljából szolgálat munkájára, a Krisztus testének építésére.

²⁰⁹ Engedelmeskedjete elöljáróitoknak, és fogadjatok szót, mert ők vigyáznak lelkeitekre, mint számadók; hogy ezt örömmel műveljék és nem bánkódva, mert ez néktek nem használ.

²¹⁰ Mert tudom róla, hogy megparancsolja az ő fiainak és az ő házanépének ő utánna, hogy megőrizzék az Úrnak utát, igazságot és törvényt tévén, hogy beteljesítse az Úr Ábrahámon, amit szólott felőle.

180

²¹¹ Ha pedig valaki az övéiről és főképen az ő házanépéről gondot nem visel, a hitet megtagadta, és rosszabb a hitetlennél.

²¹² És monda az Úr Isten: Nem jó az embernek egyedül lenni; szerzek néki segítőtársat, hozzáillőt.

²¹³ Úgy kell a férfiaknak szeretni az ő feleségöket, mint az ő tulajdon testöket. Aki szereti az ő feleségét, önmagát szereti.

²¹⁴ A férfiak hasonlóképen, együtt lakjanak értelmes módon feleségükkel, az asszonyi nemnek, mint gyöngébb edénynek, tisztességet tévén, mint akik örökös társaik az élet kegyelmében; hogy a ti imádságaitok meg ne hiúsuljanak. (Az eredetiben tévesen: *I. Pét. 2:7.*)

²¹⁵ Ti asszonyok a ti saját férjeteknek engedelmesek legyetek, mint az Úrnak. (Az eredetiben tévesen: *Ef. 5:27.*)

²¹⁶ Ti is atyák ne ingereljétek gyermekeiteket, hanem neveljétek azokat az Úr tanítása és intése szerint.

²¹⁷ A kinek jó cselekedetéről bizonyosága van; ha gyermeket nevelt, ha vendéglátó volt, ha a szentek lábait mosta, ha a nyomorultakon segített, ha minden jó cselekedetekben foglalatos vala.

²¹⁸ Lemuel király beszédei, prófécia, mellyel tanította vala őt az anyja. (Az eredetiben tévesen: *Péld. 30:1.*)

²¹⁹ Ti urak, a mi igazságos és méltányos, a ti szolgáitoknak megadjátok, tudván, hogy nektek is van Uratok mennyekben.

²²⁰ Ímé a ti mezőiteket learató munkások bére, amit ti elfogtatok, kiált. És az aratók kiáltásai eljutottak a Seregek Urának füleihez.

²²¹ Ti gyermekek szót fogadjatok a ti szüleiteknek az Úrban, mert ez az igaz.

222 És elbocsátá az ő testvéreit, és elmenének, és monda nékik: Ne háborogjatok az úton. (Az eredetiben hibásan: *I. Móz. 45 : 2.*)

223 Ti szolgák, engedelmesek legyetek a ti test szerint való uraitoknak félelemmel és rettegéssel, szíveteknek egyenességében, mint a Krisztusnak.

224 Ne tolvajkodjanak, hanem teljes jó hűséget tanúsítsanak; hogy a mi megtartó Istenünknek tudományát ékesítsék mindenben.

225 A cselédek teljes félelemmel engedelmeskedjenek az uraknak; nemcsak a jóknak és kíméleteseknek, de a szívteleneknek is.

226 Ti szolgák, szót fogadjatok mindenben, a ti test szerint való uraitoknak, nem a szemnek szolgálván, mint akik embereknek akarnak tetszeni, hanem szíveteknek egyenességében, félvén az Istent.

227 De ha magukat meg nem tartóztathatják, házasságban éljenek mert jobb házasságban élni, mint égni.

228 Az asszonyt törvény köti, míg férje él, de ha férje meghal, szabadon férjhez mehet, akihez akar, csakhogy az Úrban.

229 És ügyeljünk egymásra, a szeretetre és jó cselekedetekre való felbuzdulás végett.

230 Örüljete az örülőkkel és sírjatek a sírókkal. (Az eredetiben tévesen: *Róm. 12 : 5.*)

231 Mert, bizonyság vagyok rá, erejök szerint, sőt erejök felett is adakoznak.

232 A te barátodat és a te atyádnak barátját el ne hagyd, és a te atyádfiának házába be ne menj nyomorúságodnak idején. Jobb a közel való szomszéd a messze való atyafinál.

233 Aki megútálja az ő felebarátját, vétkezik; aki pedig a szegényekkel kegyelmességet cselekszik, boldog az. (Az eredetiben tévesen: *Péld. 14 : 24.*)

²³⁴ Ám haragudjatok, de ne vétkezzetek: a nap le ne menjen a ti haragotokon.

²³⁵ Ne győzöttessél meg a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg.

²³⁶ Mikor jóakarattal van az Úr valakinek utaihoz, még annak ellenségeit is jóakaróivá teszi. (Az eredetiben tévesen: *Péld. 6:7.*)

²³⁷ Hogy legyetek feddhetetlenek és tiszták, Istennek szeplőtlen gyermekei az elfordult és elvetemedett nemzetség közepette, kik között fényletek, mint csillagok e világon.

²³⁸ Hogy senki túl ne lépjen és meg ne károsítsa valamely dologban az ő atyjafiát: mert bosszút áll az Úr mindenekért, amint elébb is mondtunk néktek, és bizonyosságot tettünk.

²³⁹ A mit akartok azért, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a törvény és a próféták.

²⁴⁰ Tiszteld az Urat a te marhádból, a te egész jövedelmed zsongájából.

²⁴¹ Hogy jót tegyenek, legyenek gazdagok a jó cselekedetekben, legyenek szíves adakozók, közlők.

²⁴² Hanem örömet nyisd meg a te kezedet néki, és örömet adj kölesön néki, a mennyi elég az ő szükségére, ami nélkül szűkölködik.

²⁴³ És mondék: Nem jó dolog ez, amit ti cselekesztek. Hát nem fogtok a mi Istenünk félelmében járni, hogy valahára ne gyalázzanak már minket a pogányok, a mi ellenségeink? stb.

²⁴⁴ Azoknak, akik gazdagok e világon, mondd meg, hogy ne fuvalkodjanak fel, se ne reménykedjenek a bizonytalan gazdagságban, hanem az élő Istenben, aki bőségesen megad nekünk mindent a mi tápláltatásunkra.

²⁴⁵ A gazdag pedig az ő alacsonyságával: mert elmúlik, mint a fűnek a virága.

121

²⁴⁶ Tudok megaláztatni is, tudok bővölködni is; mindenben és mindenekben ismerős vagyok a jólakással is, a bővölködéssel is, a szűkölködéssel is.

²⁴⁷ Hanem keressétek először Istennek országát és az ő igazságát; és ezek mind megadatnak néktek.

²⁴⁸ Dicsekedjék pedig az alacsony sorsú atyafi az ő nagyságával.

²⁴⁹ Hogy a vén emberek józanok legyenek, tisztességesek, mértékletesek; a hitben, szeretetben, tűrésben épek.

²⁵⁰ Igen szép ékes korona a vénség, az igazságnak utában találhatik.

²⁵¹ Hasonlóképen a vén asszonyok szentekhez illő magaviseletűek legyenek, nem patvarkodók, sem sok borívás rabjai, jóra oktatók; hogy megokosítsák az ifjú asszonyokat, hogy férjüket és magzataikat szeressék.

²⁵² Örvendezz a te ifjúságodban, és vidámítson meg téged a te szíved a te ifjúságodnak idejében, és járj a te szívednek utaiban és szemeidnek látásiban; de megtudd, hogy mindezekért az Isten tégedet ítéletre von!

²⁵³ Az ifjakat hasonlóképen intsed, hogy legyenek mértékletesek.

²⁵⁴ Az ifjúkori kívánságokat pedig kerüld; hanem kövessed az igazságot, a hitet, a szeretetet, a békeiséget azokkal egyetembe, akik segítségül hívják az Urat tiszta szívből.

²⁵⁵ Az ősz ember előtt kelj fel, és a vén ember orcáját becsüld meg, és félj a te Istenedtől. Én vagyok az Úr, a ti Istenetek.

²⁵⁶ Mi módon őrizheti meg tisztán az ifjú az ő utát, ha nem a te beszédednek megtartása által?

²⁵⁷ A bölcseknek beszédei hasonlatosak az ösztökéhez, és mint a szegek, erősen le vannak verve a

gyülekezetek tanítóinak szavai; melyek egy pász-
tortól adattak.

²⁵⁸ A te bizonyságaid én gyönyörűségem, és én
tanácsadóim.

²⁵⁹ Pénzét nem adja uzsorára, és nem vesz el
ajándékot az ártatlan ellen. A ki ezeket cselekszi,
nem rendül meg soha örökké.

Jegyzetek a Könyörgések-hez:

¹ Ha valakinek közületek nincsen bölcsesége,
kérje Istentől, aki mindenkinek készségesen és
szemrehányás nélkül adja; és megadatik néki.
Jakab 1: 5. (Az eredetiben tévesen: *Jak. 1: 1, 7, 5.*)

² Ezt mondom annakokáért, és bizonyágot teszek
az Úrban, hogy ti többé ne járjatok úgy, mint egyéb
pogányok is járnak az ő elméjüknek hiábavalóság-
ában. *Ef. 4: 17.* (Az eredetiben tévesen: *Ef. 4: 11.*)

³ És Jerikóba érkezének: és mikor ő és az ő ta-
nítványai és nagy sokaság Jerikóból kimennek vala,
a Timeus fia, a vak Bartimeus, ott üle az úton,
koldulván. *Márk 10: 46.*

⁴ Kik értelmökben meghomályosodtak, elidege-
nültek az isteni élettől a tudatlanság miatt, amely
az ő szívök keménysége miatt van bennök. *Ef. 4: 18.*

⁵ Grádicsok éneke Salamontól. Ha az Úr nem
építi a házat, hiába dolgoznak azon annak építői.
Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáz az őriző.
Hiába néktek korán felkelnetek, későn feküdnötök,
fáradtsággal szerzett kenyeret ennetek! Szerelmesé-
nek álmában ád eleget. *Zsolt. 127: 1—2.*

⁶ Mint most született csecsemők, a tiszta és ha-
misítatlan tej után vágyakoztatok, hogy azon nö-
vekedjete. *I. Pét. 2: 2.*

⁷ Az ígének pedig megtartói legyetek és ne csak hallgatói, megcsalván magatokat. Mert ha valaki hallgatója az ígének és nem megtartója, az ilyen hasonlatos ahhoz az emberhez, aki tükörben nézi az ő természet szerinti ábrázatát: Mert megnézte magát és elment, és azonnal elfelejtette, milyen volt. *Jakab 1: 22—24.*

⁸ A csecsemők és csecsszopók szájával erősítetted meg hatalmat a te ellenségeid miatt, hogy a gyűlölködőt és bosszúállót elnémítsd. *Zsolt. 8: 3.* (Az eredetiben tévesen: *Zsolt. 3: 3.*)

⁹ Ő pedig felevén, monda: Nem jó a fiak kenyerét elvenni, és az ebeknek vetni. *Mát. 15: 26.*

¹⁰ Az ígének megtartói legyetek és ne csak hallgatói, megcsalván magatokat. *Jakab 1: 22.*

¹¹ Krisztussal együtt megfeszítettem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus; amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta értem. *Gal. 2: 20.*

¹² Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak; ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg. *Róm. 8: 17.* (Az eredetiben tévesen: *Róm. 8: 27.*)

¹³ Akiről nekünk sok és nehezen megmagyarázható mondanivalónk van, mivel restek lettetek a hallásra. Mert noha ezidőszerint tanítóknak kellene lennetek, ismét arra van szükségetek, hogy az Isten beszédeinek kezdő elemeire tanítson valaki titeket; és olyanok lettetek, akiknek tejre van szükségetek, és nem kemény eledelre. *Zsid. 5: 11—12.*

¹⁴ (1) Annakáért elhagyván a Krisztusról való kezdetleges beszédet, törekedjünk tökéletességre, nem rakosgatván le újra alapját a holt cselekedetekből való megtérésnek és az Istenben való hitnek,

(2) a mosakodásoknak, tanításnak, kezek rátevésének, holtak feltámadásának és az örök ítéletnek. (3) És ezt megcselekedszük, ha az Isten megengedi. (4) Mert lehetetlen dolog, hogy akik egyszer megvilágosítottak, megízlelvén a mennyei ajándékot, és részeseivé lettek a Szent Léleknek, (5) És megízlelték az Istennek jó beszédét, és a jövő világnak erőt, (6) És elestek, ismét megújuljanak a megtérésre, mint akik önmagoknak feszítik meg az Istennek ama Fiát és meggyalázzák őt. (7) Mert a föld, mely beissza a gyakorta reá hulló esőt és hasznos füvet terem azoknak, akikért műveltetik, áldást nyer Istentől; (8) Amely pedig töviseket és bojtörjénokat terem, megvetett és közel van az átokhoz, annak vége megégetés. *Zsid. 6 : 1—8.*

¹⁵ Ama vígasztaló pedig, a Szent Lélek, akit az én nevemben küld az Atya, az mindenre megtanít majd titeket, és eszetekbe juttatja mindazokat, amiket mondtam néktek. *Ján. 14 : 26.*

Zsid. 6 : 7. l. a 14. sz. jegyzet 7. versét.

¹⁷ A Krisztusnak beszéde lakozzék ti bennetek gazdagon, minden bölcseségben; tanítván és intvén egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel, hálával zengedezvén a ti szívetekben az Úrnak. *Kol. 3 : 16.*

¹⁸ *Zsid. 6 : 7—8.* l. a 14. sz. jegyzet 7—8. versét. (Az eredetiben tévesen *Zsid. 6 : 6.*)

TÁRGYMUTATÓ.

(Összeállította : Czank Béla VIII. o. t.)

- Adakozás 104
Alattvalóknak tisztjei 87
Alázatra tanítás 50
Alkuvásokban való igazgatás
103
Aluvás 84
Anyák tisztjei 96
Asszony tisztjei szolgálóihoz 97
Asszonynak hivatala férjéhez
96
Atya 50
Atyák tisztjei 96
Ádám ágyéka 52
Ádám büntetése 51, 52
- Belső kívánság nyomorgatása
69
Belső nyomorúság: 67 l. bűn
Belső nyomorúságban tisztünk
68, 69
Belső nyomorúságban vigasz-
talás 68, 69
Beszéd 79
Beszéd minéműsége 79
Betegség 72
Betegségben vigasztalás 73
Betegség oka 72
Békességben élés 101
Bíró az ajtó előtt 75
- Bűn 51, 67
Bűnbeesés 51, 52
Bűnné lett érettünk 55
Bűnös állapot 52
Bűnvallás 72
- Catechizálás 90
Cél szentesítheti-e az eszközt?
74
Csalás 103
Cselekedet: l. jó cselekedet
Cselekedet és kegyelem 60
Cselédes ember tisztjei 95, 96, 97
- Egyes személyek tisztjei 99
Egyetlen egy név 53
Egyházi tanítók tisztjei 89, 90,
91, 93
Egy vétke által terjedt el a
bűn 52
Előmenetel: 61 l. nevedezés
Első bűn 51
Elváltatás útja 75
Emberekkel bánás 103
Emberré lével 53
Engedelmisség 92, 96, 97
Estvéli tisztünk 83
Evés előtti cselekedés 80
Evangélium 55

- Ételben mire kell vigyázni? 80,
81
- Felebarátnak jó haszna 101
- Felebarátnak szeretetben megtartása 101
- Felebarátoknak tiszték 100,
101, 102
- Feleségnek tisztí a háznéphez
95
- Férfiúnak tisztí 96
- Férjhezmenés 99
- Gazdag embernek öröme 105
- Gazdag embernek tisztí 104
- Gazdag embernek veszélyei 104
- Gondviselés 71, 72
- Gondviselés a nép javára 85
- Gödölyék 76
- Gödölyék sorsa 77
- Gyógyulás 73
- Gyönyörködés 82
- Halál 72, 74
- Halál fullánkja 74
- Halál óráján vígasztalás 74
- Halálra nézve tisztünk 74
- Halál testi-lelki 52
- Halál veszedelmes-é? 74
- Harag 101
- Hálaadás 80
- Házasodás 99
- Hit 56
- Hit belső eszköze 57
- Hit főmunkája 57, 58
- Hit hatalmunkban van-e? 56
- Hit külső eszköze 56
- Hivatal 79
- Hívők kötelessége 58
- Idvesség 60
- Ifjaknak tiszték 108
- Igazságunkká létel 54
- Ige: Fiú 50, 56
- Ige hallása 61
- Ige mikor hathatós? 57
- Igének teje 61
- Igével való élcsnek útjai 61, 62
- Ingereltetés 101
- Írás felett való elmélkedés 62
- Írásról való szólás, beszélés 62
- Írás vizsgálása 62
- Istenes bölcsék 82
- Isten egysége 50
- Isten fegyverzete 68
- Isten Fia 53
- Isten képe 51
- Isten képére teremttünk 50
- Istennel járás 79
- Isten neve 49
- Isten örökké-valósága 49
- Isten személyei 49, 50
- Isten szolgája (tisztviselő) 85
- Ítélet 75, 76, 77 l. utolsó ítélet
- Ítélet várása 77
- Javainkban való nyomorúság
71
- Javainkban való nyomorúság
vígasztalása 72
- Jézus áldozatának elégsége 54
- Jézus küldetésének célja 54
- Jócslekedet 58, 59, 60
- Jócslekedetek által van-e idvezülés? 60
- Jólelkiisméret 72
- Juhok 76
- Juhok dolga 76, 77
- Jutalma az istenfélelemnek 109
- Kegyelem 60
- Keresztség 64

Keresztségnek természeti 64
 Keresztviselés 71
 Keresztyéni szabadság 82
 Kísértés 67
 Koros embereknek tiszték 107
 Könyörgés 62, 63, 78, 82
 Közbenjáró 63
 Közös eredet: l. Ádám ágyéka
 Krisztus eljövele 75
 Krisztus örökösei 77
 Krisztus várása 77
 Külső nyomorúság 70
 Külső nyomorúságban vigasztalás 71
 Külső nyomorúságban kötelesség 70, 71
 Küzdés a test és lélek között 69

Legjobb mesterség 106
 Lelki haszon 81
 Lelki meztelenség: 51 l. bűn
 Lelki próba 66
 Lelki törvény 59
 Lélek kiöntése: l. könyörgés

Magaviselet 78—84
 Magános személyek: l. egyes személyek
 Magisztrátus: l. tisztviselő
 Magzatok tiszték egymáshoz 97
 Magzatok tiszték szüleikhez 97
 Meztelenség szégyene 51
 Mindeneknek summája 109
 Mulatás 81, 82
 Munka 83

Nagy parancsolat 59
 Nevekedés (lelki) 61

Nevekedés eszközei: 61, 62, 63, 64 l. Ige, könyörgés, sakramentumok
 Népnek tisztí 92, 93, 94
 Nőtlenek tisztí 99
 Nyomorgattatás, nyomorúság 66, 67
 Nyomorúság hasznai 66, 67
 Nyomorúság fajai 67
 Öltözet 78
 Önnönmagát adta érettünk 54
 Önvizsgálat 83
 Ördög 52, 68
 Öreg asszonyok kötelessége 107
 Örök veszedelem 77
 Örvendetes hír: l. Evangélium 55

Poenitencia 53
 Porból teremtettünk 50
 Praktikák 103

Régi kígyó az ördög 52
 Reggelenkénti cselekedetek 78

Sakramentumok: 64, 65, 66 l. keresztség, úrvacsora
 Sátán bánásmódja 67
 Sátán csapdosása 67
 Summája az ember tisztinek 109

Szabados élet 82
 Szegény ember öröme 106
 Szegény ember tisztí 106
 Személyünkben való nyomorúság: 72 l. betegség, halál
 Szentháromság 49, 50
 Szentháromság egysége 50
 Szentháromság személyei 50
 Szentlélek 50
 Szeretet fajai 80

- Szív megnyitása 57
 Szív megtisztításának jele 58
 Szolga, szolgáló 97
 Szolga, szolgáló tiszti 98
- Tanító 56
 Tanítók iránti viselet okai 93,
 94
 Tanítónak tiszti 89, 90—91
 Tanítóság föltételei 91
 Társaság 80
 Teremtés 49
 Teremtés célja 50
 Tiltott gyümölcs 51
 Tízparancsolat 59
 Tízparancsolat summája 59
 Tisztre illendőség 86
 Tisztünk a nyomorúságban 68,
 69
- Tisztviselőknek tiszték 85, 86
 Tréfát szabad-e üznünk 81
 Új teremtések 53
 Újulás ideje 75
 Úr Jézus Krisztus 53, 54, 63
 Uri ima 63
 Úrnak tiszti szolgálóihoz 97
 Úrvacsora 64, 65, 66
 Úrvacsora haszna 65
 Úrvacsorával való élés 66
 Utolsó ítélet: 75, 76, 77 l. íté-
 let
- Vagyok, aki Vagyok 49
 Varázslás, varázsló 73
 Váltságunkká létel 54
 Vétség koronája 107
 Vigasztalás a nyomorúságban
 68, 69, 71, 72

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Előszó	7
Bevezetés	9
A LELKI ABÉCE és a Biblia	19
A LELKI ABÉCE nyelve	24
Előljáró szükséges oktatás	41
A LELKI ABÉCE-béli szent tanúságoknak rendi és nemei	46
A LELKI ABÉCE főfejezete	49
Az embernek minden napoki magaviselése felől való igazgatása	78
A tisztviselőknak tiszték	85
Az alattok-valóknak tisztái	87
Egyházi tanítónak tisztái	89
Az népnek tisztái	92
Cselédes ember tisztái	95
Az egyes személyeknek tiszték	99
Az felebarátoknak egymáshoz való tiszték	100
Alkuvásokban való igazgatás	103
Gazdag embernek tisztái	104
Szegény ember tisztái	106
Koros embereknek tiszték	107
Az ifjaknak tiszték	108

	Oldal
Mindeneknek summája	109
Egynéhány szép rövid könyörgések a L. Á. tanulása előtt	110
Hálaadás az lelki gyakorlás után	114
Jegyzetek	118
Tárgymutató	145

30

Felelős kiadó: Dr. Bácsy Ernő.

33.164. — K. M. Egyetemi Nyomda. (F.: Thiering R.)

18. Péterfy Jenő dramaturgiai dolgozatai. Harmadik sorozat. Ára 1— P.
19. Péterfy Jenő dramaturgiai dolgozatai. Negyedik sorozat. Ára 1·50 P.
20. Pázmány világa. Ára 4— P.
21. Tragédia magyar nyelven. Az Sophocles Electrájából nagyobb részre fordított Pesti Bornemisza Péter deák által.
Ára 1— P.
22. Riedl Frigyes: Vajda, Reviczky, Komjáthy.
Ára 2·50 P.
23. Berzsenyi Dániel: A magyarországi mezei szorgalom némely akadályairul. Ára 1— P.
24. Régi magyar folyóiratok szemelvényekben. Athenaeum, Életképek, Hölgyfutár.
Ára 1·50 P.
25. Bacsay Ábrahám költeményei. Ára 2— P.
26. Riedl Frigyes: Madách. Ára 2— P.
27. Madách Imre levelezéséből. Ára 1·50 P.
28. Horvát István: Magyar Irodalomtörténete.
Ára 1·50 P.
29. Magyar reneszánsz írók. Ára 2— P.
30. Greguss Ágost: Írói arcképek. Ára 4— P.
31. Karacs Ferencné Takács Éva válogatott munkái. Ára 1·50 P.
32. Verseghy Ferenc: Rikóti Mátyás. Ára 2·50 P.
33. Vachott Sándorné: Rajzok a multból. Emlékiratok. (Szemelvények.) Ára 1·50 P.
34. Szeged a régi magyar irodalomban.
Ára 1·50 P.
35. (Kisdi Benedek) Cantus Catholici 1651. I.
Ára 3·50 P.
36. Sopron a régi magyar irodalomban.
Ára 2— P.
37. Riedl Frigyes: Vörösmarty Mihály élete és művei. Ára 3— P.
38. (Kisdi Benedek) Cantus Catholici. 1651. II.
Ára 3·50 P.

39. (Kisdi Benedek) Cantus Catholici. 1675. és 1703. III. Ara 3-50 P.
40. Báró Wesselényi Miklós naplójából. Ara 1— P.
41. Péterfy Jenő: Magyar irodalmi bírálatai. Ara 2— pengő.
42. Riedl Frigyes: Kölcsey Ferenc. Ara 2— P.
43. Riedl Frigyes: A magyar dráma története I. Ara 2— P.
44. Riedl Frigyes: A magyar dráma története II. (Sajtó alatt.)
45. Berzsenyi Breviárium. Ara 2-50 P.

Az országos érdeklődést keltett sorozatot a legfelsőbb kulturális hatóság is szívesen támogatja.

A V. K. M. 30.449/932. V. ü. o. sz. alatt melegen ajánlja a M. I. R. köteteit a középiskolai tanári könyvtáraknak, 660—02—90/1931. sz. alatt a kereskedelmi iskolák és tanító-, valamint tanítónőképzőintézetek tanári könyvtárainak.

46.

MEDGYESI PÁL:

LELKI ÁBÉCE

Kiadta dr. Bácsy Ernő tanár irányításával a Budapesti Református Gimnázium VIII. osztálya.

Ara 2 pengő.